

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 36-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XII.

Celovec, petek, 13. september 1957

Štev. 37 (802)

Slovenska gimnazija na začetku poti

Kakor vse ostale srednje šole na Koroškem je včeraj začela z delom tudi slovenska realna gimnazija v Celovcu. Silovito strupena gonja, ki so jo s potvarjanjem stvarnega stanja, z zlonamernimi izmišljotinami in očitnimi lažmi uprizarjali šovinistični krogi vse štiri mesece od njene ustanovitve, ni uspela preprečiti dejstva, da so vsi trije razredi polno zasedeni.

Se vedno drži, da ostane lastna gimnazija v življenju našega ljudstva tako dolgo neorganski drobci, dokler niso uresničene tudi vse ostale določbe člena 7 Državne pogodbe. To pa jasno le v smislu njenega besedila in duha ter v smislu temu ustreznih predlogov v Spomenici koroških Slovencev, ne pa na način, kakor si ga glede osnovnega šolstva in slovenščine kot uradnega jezika zamišlja ministrski svet v svojem zakonskem osnutku, ki — če držijo poročila v listih — na vsej črti prezira utemeljene težnje našega ljudstva in si osvaja stališča prav tistih šovinističnih organizacij, katerih dejavnost bi morala biti na podlagi člena 7 zabranjena.

Tudi v drugih pogledih je treba glede slovenske gimnazije izreči kritične pripombe. Njeno namestitev v novem in nedvoumno zelo lepem poslopiju državne realke v Lerchenfeldgasse izkorišča del meščanskega tiska za nebrzdano šovinistično hujskanje in zastrupljanje celovške in vse ostale nemške govoreče koroške javnosti. Tej gonji je dal potuho celo mestni svet celovške občine, ko je uradno vzel na znanje protest bivših VdU-jevcev, v katerem le-ti označujejo namestitev slovenske gimnazije v novem poslopiju državne realke kot zlorabo in izzivanje domovini zvestega prebivalstva. Kaj čuda tedaj, če so si ti krogi izbrali prav slovensko gimnazijo za svoj glavni propagandni žagar za bližnje celovške občinske volitve in si od te gonje očitno obetajo korist za svoje le slabo prikriti nedemokratske politične cilje.

Za mirno sožitje v deželi odgovorni činitelji pa k vsemu temu molčijo in brezdolno dopuščajo, da stvarno nepoučena nemško govoreča javnost naseda hujskačem. Nihče ji še ni povedal, da za slovensko gimnazijo tik pred ustanovitvijo še sploh ni bilo predvidene strehe, da merodajni tozadevnih predlogov s slovenske strani sploh niso upoštevali, da celovško škofijstvo v svojih nepopolno izkoriščenih zgradbah ni hotelo dati prostora slovenski gimnaziji, da pa je pri Uršulinkah brez nadaljnjega vzela pod streho trgovsko šolo.

V ostalem pa je poslopje nove realke zraslo iz javnih sredstev, torej tudi iz davčnega deleža našega ljudstva, ki ima zato isto pravico vsaj do skromnega kottička v njej kakor vsi ostali državljani. Da pa mora slovenska gimnazija vskladiti svoj učni čas s potrebami državne realke in preložiti pouk v popoldanske ure, pomeni za našo mladino dodatno obremenitev, ki je lepota šolskih prostorov ne more odtehtati. S slovenske strani ne domno nihče ne bi bil ugovarjal, če bi bili merodajni pravočasno oskrbeli primernejše, dasi morda tudi skromnejše poslopje, ki bi nudilo slovenski mladini iste pogoje za uspešen študij, kakor jih imajo vse ostale srednje šole.

Lepo poslopje ni vse. Bolj važno bi bilo, če bi se šolska oblast v pravem času pobrigala vsaj za neobhodno potrebne šolske knjižice in druga učila. Tozadevno si bodo morali ravnateljstvo, profesorski zbor in dijaki nekaj časa pomagati z dodatnim prizadevanjem in marljivostjo, saj je doslej od Slovenske prosvetne zveze založeni „Slovenski jezik“ edini učni pripomoček, ki je izšel v to svrhu in je potrjen od prosvetnega ministrstva, a je v zadnjih dneh najnovejša tarča za nadaljnjo gonjo proti slovenski gimnaziji. Značilno, da ravnateljstvu slovenske gimnazije doslej še ni bil dodeljen niti pisalni stroj niti potrebna pisarniška moč, da ne naštevamo še vrsto drugih pomanjkljivosti ob začetku pouka.

Kljub vsem začetnim nedostatkem pa se naše ljudstvo zaveda, da si je z nepopustljivimi in skupnimi naporu po dveh letih veljavnosti Državne pogodbe končno le priborilo pomembno državno kulturno ustanovo, ki pravič v zgodovini daje tudi slovenski mladini na Koroškem možnost organske narodnostne in kulturne rasti v času srednješolskega študija. Poleg tega, da bo, kakor vse ostale državne srednje šole dajala enakovredne

Končno začetek uresničevanja člena 7

Vladni osnutek po doslej znani vsebini ne more biti zadovoljiv

Ministrski svet je na svoji zadnji seji poleg drugih vprašanj obravnaval ter končno odobrili tudi dva zakonska osnutka, ki pomenita začetek izvajanja člena 7 Državne pogodbe. Gre namreč za osnutek zakona, ki ga je predložil prosvetni minister dr. Drimmel in ki vsebuje določila za ureditev manjšinskega šolstva na Koroškem, ter osnutek, ki ga je izdelalo pravosodno ministrstvo za rešitev vprašanja slovenščine pred sodišči.

Iz časopisnih vesti doslej ni mogoče razbrati, kako tozadevna zakonska določila dejansko izgledajo. Izgleda pa, da si vlada zamišlja na Koroškem tri vrste osnovnega šolstva, namreč nemške, slovenske ter dvojezične šole, dočim naj bi bila nemščina na slovenski gimnaziji le primerno upoštevan predmet. Glede slovenskega uradnega jezika pred sodišči pa tisk sploh ne ve povedati ničesar konkretnega.

Naša vztrajna, odločna borba ni bila zaman. Po več ko dveletnem zavlačevanju se je vlada le morala odločiti, da prične z uresničitvijo člena 7 Državne pogodbe. Sicer kljub večkratnim slovesnim obljubam samih članov vlade do danes nismo seznanjeni z vsebino predmetnega vladnega osnutka in do njega še ne moremo zavzeti jasnega stališča, a že dejstvo samo, da je prišlo do nekih konkretnih predlogov, kakršna koli je že vsebina, je pozitivno in za pozdraviti.

Proti vsem poskusom in prizadevanjem šovinističnih organizacij in grupacij, da bi člena 7 sploh ne upoštevali, le niso mogli mimo dejstva, da živimo v Avstriji tudi Slovenci in Hrvatje in da nam po Državni pogodbi pristojajo gotove pravice. Do sedaj so se šovinisti vseh barv vendar trudili, da bi svetu in predvsem vladi dokazali, da nas sploh ni. Edinstvena zmešnjava sedmih občevalnih jezikov, močno forsiranje tako imenovanega »vindišarstva«, razne akcije »Südmärke«, »Abwehrkämpferbunda«, »Heimatdiensta« itd., zlorabljanje društev staršev, šolski štraiki, vse naj bi pomagalo onemogočiti reševanje člena 7!

Sedaj je led prebit! Kakor vse kaže, je tudi deželna vlada izvlekla zaprašen akt iz predala in zavzela za vprašanjem stališče. Ne vemo, kakšno, toda sploh stališče, tudi negativno, je boljše kakor nobeno stališče. Mi smo veseli, da se je vprašanje premaknilo sploh z mrtve točke!

Iz časopisnih vesti ni mogoče razbrati točne vsebine. Vemo, in smo na to pripravljeni, da osnutek ne predvideva reševanja na temelju predlogov prizadete manjšine. Že dejstvo samo, da gre spet le za delno rešitev enotnega vprašanja člena 7, nam pove, da osnutek ne more biti zadovoljiv in da ta osnutek še ne more predstavljati dokončne rešitve vprašanja. Tako je vsekakor zelo značilno, da osnutek niti ne skuša rešiti celotnega § 3, ki,

kakor znano, ne govori le o jeziku pred sodišči, marveč o slovenskem in hrvaškem jeziku kot dodatnem uradnem jeziku poleg nemščine v upravnih in sodnih okrajih s slovenskim ali hrvaškim in mešanim prebivalstvom, v katerih morajo biti tudi topografski napisi dvojezični. Mimo vsega tega gre značilno tudi ta osnutek. Očitno se še niso mogli zediniti, katero ozemlje je dvojezično. Posebno pa se verjetno bojiu svetu pokazati, kako silo močne so še fašistične sile v Avstriji, ki ne prenesejo ne spomenikov v čast anti-fašističnim borcem niti ne najnedolžnejših dvojezičnih napisov in ki jim je sredstvo še vedno dinamit! Le tako je razumeti neopravdano delno reševanje § 3. Toda oblasti se bodo, hočeš-nočeš, le morale odločiti tudi za popolno reševanje in se zavedati, da šovinističnih zločinov ni mogoče preprečiti s pardoniranjem, marveč le z doslednim kaznovanjem. V tem primeru seveda bo treba enkrat naiti krivce šovinističnih izgovorov in uničiti predvsem duhovna legla šovinizma — vse šovinistične organizacije, ki jih prepoveduje tudi člen 7 Državne pogodbe.

Sploh bi se moralo pričeti reševanje člena 7 pri tej točki. Potem bi si vlada prihranila mnogo, mnogo težkoč in ovir. Za to pa je seveda treba še mnogo, mnogo demokratizacije in predvsem demokratične zavesti. Ne tiste formalne, ki se sklicuje na svobodo tiska in svobodo ustanavljanja društev, ampak dejanske, ki se zaveda, da za sovražnike demokracije in mirnega sožitja med narodi ne more biti demokratičnih svoboščin, ker jih le-ti zlorabljajo protidemokratsko. Zato smo prepričani, da tako dolgo ne more priti do zadovoljive rešitve in uresničitve celotnega vprašanja člena 7, dokler bodo to reševanje lahko nezakazovano preprečevale uradno dovoljene protustavne organizacije.

Kakor rečeno nismo še seznanjeni z

vsebino predmetnega vladnega osnutka. Eno pa je gotovo: Ne more pomeniti reševanje člena 7, če manjšini odvzema, kar je do sedaj imela; ne more biti znak dobrohotnega reševanja, če odpravlja edini zakon, ki je po letu 1945 kazal na novi zmernejši odnos do našega ljudstva; ne more biti načelo uveljavljanja tako imenovane »pravice staršev« danes za koroške Slovence sprejemljivo, če je bilo za odločilne oblasti nesprejemljivo tedaj, ko so jo naši starši še lahko izvajali! Tedaj »pravice staršev« niso upoštevali, marveč so jo nadomeščali s »Schulerhalter«, ki so jih imeli v svojih rokah. Danes se lahko poslužijo tudi že »pravice staršev«, ker jo je pritisk desetletij in desetletij tudi že spravil v njihove roke! Toda to smo že nešteto povedali in je tudi svetu znano. Povedali smo tudi že svoje gledanje na vprašanje jezika pred sodišči. Hlapec Jernej ne bo odnehal iskati pravice, dokler je ne bo našel — svetle, nezakrite, široke!

Le še eno: Državna pogodba ima tudi člen o interpretaciji posameznih določb. Če bo potrebno, se bomo obrnili tudi na pristojne interprete. Prej pa bomo še počakali, da nam bo predsednik ministrskega komiteja g. zunanji minister ing. Figl v smislu večkrat slovesno dane ministrske besede poslal osnutek »expressis verbis« na vpogled in ukrepanje.

Zvezni prezident pride na Koroško

Na povabilo koroškega deželnega glavarja Wedeniga bo zvezni prezident dr. Adolf Schärf v dne 21. in 22. septembra uradno obiskal Koroško.

Kakor poroča deželna tiskovna služba, bo prispel prezident dne 21. 9. ob 10. uri na koroško deželno mejo, kjer ga bodo pozdravili deželni glavar s svojima namestnikoma, ravnatelj deželnih uradov, okrajni glavar ter drugi predstavniki javnega življenja. Na vožnji proti Celovcu so predvideni uradni sprejemi v krajih Wolfsberg, St. Leonhard, Frantschach, St. Stefan, Št. Andraž, Velikovec ter ob krškem mostu. V Celovec bo prispel ob 16.30 uri ter si ogledal razne zanimivosti mesta, zvečer pa je predviden slavnostni sprejem v deželni vladi. Druga dne se bo na vožnji proti Beljaku ustavil tudi v Krivi vrbi, Porečah, Töschling, Vrbi in Vajškri, zaključil pa bo svoj obisk na Koroškem z ogledom mladinskega okrevališča Oberwollanig.

Deželni glavar je obiskal Ljubljano

V četrtek minulega tedna je bil koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig s svojo soprogo na obisku v Ljubljani. Med častnimi gosti je prisostvoval slovesni otvoritvi Mednarodne vinske razstave, nato pa si je v spremstvu predsednika vlade Slovenije Borisa Kraigherja, ljubljanskega župana dr. Marijana Dermastie in sekretarja okrajnega komiteja ZKS Janca Vipotnika ogledal razstavo.

Koroški deželni glavar si je v družbi omenjenih funkcionarjev ogledal tudi novo otroško kliniko v Ljubljani. Med ogledom novih gradenj v naselju ob Savski cesti je koroški deželni glavar pokazal posebno zanimanje za vprašanja stanovaljske izgradnje v glavnem mestu Slovenije.

Za zaključek obiska je deželnemu glavarju Wedenigu in njegovi soprogi priredil predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko v vili Podrožnik kosilo, kateremu so prisostvovali tudi ugodoma omenjene osebnosti.

Dr. Uvalič odhaja v Pariz

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju dr. Radivoj Uvalič bo te dni nastopil novo službeno dolžnost kot veleposlanik in pooblaščen minister FLR Jugoslavije v Parizu.

Pred svojim odhodom iz Avstrije je bil dr. Uvalič minuli petek na poslovnem obisku pri zveznem prezidentu dr. Schärfu,

dan poprej pa pri vicekanclerju dr. Pittermannu. Na čast poslavljanju se je jugoslovanskemu veleposlaniku je priredil zunanji minister istega dne slavnostno večerjo, katere so se udeležili visoki predstavniki avstrijskega zunanjega ministrstva in člani jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju.

Sinoči je dr. Uvalič priredil v prostorih jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju poslovnili sprejem, ki so se ga udeležili člani avstrijske vlade, na Dunaju akreditirani diplomatski predstavniki raznih držav ter številne osebnosti avstrijskega političnega in javnega življenja. Na poslovnili sprejem so bili povabljeni in so se ga udeležili tudi predstavniki koroških Slovencev.

Kakor slišimo je za novega jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju predviden dr. Zemljak, ki je bil dalj časa diplomatski predstavnik jugoslovanske vlade v Trstu.

osnove za poznejše poklicno udejstvovanje, bo slovenska gimnazija s tem, da bo v domačem jeziku oblikovala mladega človeka v zavednega člana našega ljudstva in ga hkrati s posredovanjem nemškega jezika usmerjala k spoštovanju svojega soseda v deželi in državi, lahko v veliki meri doprinesla k prepotrebni medsebojni spoznavanju in s tem k boljšemu razumevanju med pripadniki obeh narodov v deželi, v kolikor bodo seveda tudi na drugi strani v doglednem času le prevladale trezne demokratične sile, ki prav tako kakor mi želijo graditi kulturno življenje v naši deželi na osnovah miru in prijateljstva med narodi. Na začetku te poti želimo slovenski gimnaziji in njenim dijakom najboljše uspehe.

Letošnja počitniška kolonija naših otrok:

Vrnili so se zdravi in zadovoljni

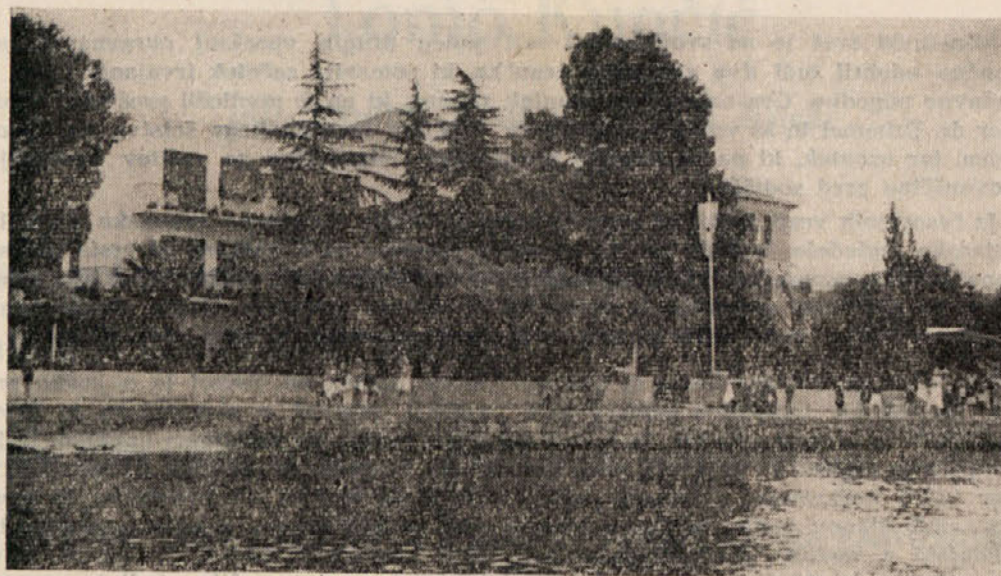
Poletje je minilo in s tem so zaključene tudi počitniške akcije šolske mladine, ki je preživljala del počitnic v raznih kolonijah. Otroci so se vrnili z letovanj, ker klicala jih je dolžnost: vsepovsod so se spet odprla vrata v novo šolsko leto.

V Malinski na otoku Krk, največjem otoku ob jugoslovanski obali Jadranskega morja, je preživelo tri tedne svojih počitnic okoli sto slovensko govorečih koroških otrok v starosti od 9. do 14. leta. Kraj je prelesto lep, krasi ga bujna južna flora, zoreva južno sadje in je obdarjen s soncem, zrakom in vodo. Vse to je mladim letoviščnikom nad vse koristno prijalo. Počitniški dom, kjer so bili otroci nastanjeni, je bil vsem prijetno bivališče, prehrano so imeli izdatno in okusno ter čuvajoče skrbno oko in roke voditeljice kolonije in vsega ostalega spremnega osebja.

Med otroci iz vseh krajev dvojezičnega ozemlja se je razvilo pristrčno in iskreno tovarštvo, kar je prišlo prav vidno do izraza, ko so se poslavljali in odhajali vsak v svojo vas k staršem, bratcem in sestricam ter svojim vaškim sovrstnikom. Otroci so videli lep kos jugoslovanske zemlje, spoznavali zanimive kraje in ljudi, opazovali pestro življenje ob morju ter se jim je pri izletih odpiral vedno spet nov, lep in pester svet, poln mikavnosti. V takem okolju so si zelo razširili obzorje, čas bivanja v koloniji pa bo ostal vsem vse življenje v neizbrisnem lepem spominu, kakor zagotavljajo vsi.

Kako je bilo, ko so se otroci vrnili iz kolonije? Prišli so razigrani, zadovoljni in, kakor vedno, neugnani. Včasih je kajpada njihova neugnanost in prekipenja joče mlado življenje delalo preglavice tudi odgovornim v koloniji, da so morali nastopiti s primerno strogostjo. Otroci so vsakemu, kdor koli jih je hotel poslušati, vseppek pripovedovali, kako so se na letovanju lepo imeli. Pravili so, da so prebivali ob prekrasnih obali v poslopju, ki sliči pravcatemu hotelčku. Pravili so, da je poleg naših otrok letovalo v Domu tudi mnogo otrok iz Slovenije in Hrvaške, s katerimi so navezovali prijateljske vezi

za vse življenje ter je med njimi nastala prava medsebojna družina bratcev in sestrice. Zelo so se veselili izletov, saj so med drugim obiskali tudi Crikvenico, počitniški dom Nikola Cara, kjer so že letovali drugi avstrijski otroci v okviru počitniške akcije »Kinderfreunde«. Letos pa so v navedenem Domu preživljali svoje počitnice otroci iz Slovenske Štajerske. Povedali so tudi, da je poleg Doma veliko igrišče, kjer so telovadili in izvajali razne igre, na razsežni plaži ob Domu pa so se lahko prijetno oddahnili in sončili ter

V lepem domu tik ob morju so preživljali naši otroci krasne dni počitnic

v morju, hrepenenju vsakega mladega človeka, v morju, neizmernem in nepreglednem, kopali in veslali, kar je bilo za vse edinstven užitek.

Predvsem pa je razveseljivo, da so se letoviščniki vrnili zdravstveno zares okrepljeni. V kratkih tednih so pridobili na teži po dva, tri kilograme in še več. Sprememba zraka in drugo podnebje ter dobra oskrba so jih krepili in lažje bodo zmagovali naloge, ki jih učencem stavi šola.

Eden izmed otrok, 13-letni Walter Schessernig iz Pliberka, pa je hudo zbolel. Fant je bil v Celovcu dvakrat operiran na slepiču. Po drugi operaciji so nastale zarastline v črevesju, ki so dovedle do nevarnega bolezenskega stanja prav v času bivanja ob morju, kar ni v nobeni zvezi s strani prehrane ali kakšne druge zadeve v koloniji. Otroka so prepeljali v

kirurški oddelek bolnišnice na Reki, kjer so izvedli operacijo na črevesju, ki je bila življenjsko potrebna. V kritičnih dneh sta pri otroku stalno bdeli mati upravnice slovenske kolonije in bolniška sestra. Po operaciji je bilo stanje otroka zelo kritično ter so o stanju otroka dnevno obveščali Zvezo slovenskih organizacij v Celovcu. Operacija je bila izvedena po najnovejših izsledkih kirurške tehnike ter je bilo po kritičnih dnevih otrokovo življenje rešeno.

Starši bolnega otroka so bili o bolezn

takoj obveščeni in je mati že prvo noč odpotovala na Reko, kjer so ji nudili vso podporo. Vsa hvaležna je izjavila, da si nikdar ni mogla predstavljati, da bi doživela tako pristrčno razumevanje in zdravniško pomoč.

Zelo marljivo, skrbno in vestno se je prizadevala za koroške slovensko govoreče letoviščnike upravnica kolonije tov. Darja Vošnjakova z ostalim nadzorstvenim osebjem. Zdravniško sta otroke oskrbovala zdravnik iz Zagreba in bolniška sestra iz Beograda.

Starši in otroci se vsem, ki so k uspelemu letovanju kakor koli pomagali, najsrčneje zahvaljujejo. Toplo zahvalo izražajo požrtvovalni upravnici in njenim sodelavcem, prav tako pa tudi organizatorici letovanja, Zvezi slovenskih organizacij, ki je akcijo posredovala in izvedla, kar ni bilo majhno in lahko delo.

Velesojma na Dunaju in v Zagrebu

Zadnje nedeljo je bil na Dunaju slovesno odprt letošnji jesenski velesojem, največja tovrstna prireditve v Avstriji. Velesojem je odprl zvezni prezident dr. Schörf, slavnostne govore pa so imeli minister za trgovino dr. Bock, minister za kmetijstvo in gozdarstvo Thoma ter prezident kmetijskih zbormic Strommer.

Letošnji dunajski velesojem je že prvi dan pokazal, da bo v marsičem prekosil dosedanje uspehe. Obisk prvega dne je znašal 170.000 oseb, torej za 10.000 več kot lani prvega dne jesenskega velesoja. Tudi glede udeležbe razstavljalcev se letošnja prireditve ponaša s posebno razveseljivimi številkami: domačih avstrijskih razstavljalcev je 2715, iz inozemstva pa jih je 1471, katerim se pridružuje še 17 posebnih kolektivnih razstav raznih držav iz treh kontinentov.

Uspeh jugoslovanskih vin na mednarodni razstavi

Ob priliki mednarodne vinske razstave v Ljubljani je bilo izvedeno tudi ocenjevanje najboljših vin ter podeljenih 97 zlatih, 289 srebrnih in 65 bronastih kolajn. Mednarodna komisija, kateri je pripadalo poleg treh jugoslovanskih še osem inozemskih vinskih strokovnjakov, je prisodila jugoslovanskim vinom 33 zlatih, 165 srebrnih in 49 bronastih kolajn. Na slovenska vina je od tega odpadlo 30 zlatih, 82 srebrnih in 9 bronastih kolajn. Sovjetska zveza je za svoja vina dobila 25 zlatih in 30 srebrnih, Španija 10 zlatih

in 2 srebrni, Romunija 8 zlatih in 22 srebrnih ter 6 bronastih, Nemčija 7 zlatih in 4 srebrne, Francija 3 zlate in 21 srebrnih, Portugalska 3 zlate, 3 srebrne in 2 bronasti, Ciper 3 zlate, 4 srebrne in 2 bronasti, Grčija 3 zlate, Velika Britanija 1 zlato in 5 srebrnih, Južna Afrika 1 zlato, Italija 12 srebrnih in 2 bronasti, Avstrija 8 srebrnih, nadaljnje srebrne in bronaste kolajne pa so še prejeli razstavljalci iz Avstralije, Kanade, Alžira, Čila, Malte in Nizozemske.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Vprašanje odvajanja zgornjega toka reke Drave preko Zile v Italijo je izzvalo nezadovoljstvo med jugoslovanskimi strokovnjaki za pridobivanje električnega toka. Ti zatrjujejo, da bi se s tem zmanjšala udarna sila Drave v Jugoslaviji, konkretno na hidrocentralah v Sloveniji. Na pristojnih mestih proučujejo to vprašanje in presojujejo, če bi ti italijanski načrti bili v skladu z avstrijsko-jugoslovanskim sporazumom o izkoriščanju Drave.

London. — V Veliko Britanijo so prispele kitajski industrialci, ki bodo tu proučevali britansko industrijo. V tej skupini, prvi, ki je prišla iz LR Kitajske v Veliko Britanijo, so predstavniki kitajske tekstilne industrije, medtem ko predstavnike drugih industrijskih panog pričakujejo za prihodnji mesec.

Dallas. — Član ameriškega predstavniškega doma Joe Poole je poslal predsedniku ZDA Eisenhowerju brzojavko z zahtevo, naj črncem, ki služijo v ameriških enotah v Zahodni Nemčiji, prepovedo, da bi ob vrnitvi v Texas pripeljali s seboj bele žene. V tej ameriški državi je prepovedano sklepanje zakonskih zvez med belci in črnci, zato so funkcionarji različnega mnenja glede primerov, ko se vračajo v Texas črni vojaki, ki so se v drugih deželah poročili z belimi deklami.

New York. — V ponedeljek se je začela na Kolumbijski univerzi mednarodna konferenca o jedrski energiji. V delu konference, imenovane »mala ženevska konferenca«, sodeluje 150 uglednih atomskih znanstvenikov in fizikov iz 12 dežel, med njimi iz SZ, ZDA, Velike Britanije, Indije, Zahodne Nemčije i. dr.

Ulan Bator. — V Mongolijo je prišel novi sovjetski poslanik Vječeslav Molotov. Izročil je svoja akreditivna pisma predsedniku prezidija Ljudske republike Mongolije Sambuju.

Ankara. — Eden izmed štirih ustanoviteljev vodilne turške Demokratske stranke, Fuad Köprülü, je odstopil z vseh položajev v stranki. V pismu, v katerem navaja vzroke za svoj odstop, poudarja, da se je Demokratska stranka oddaljila od svojega programa. Spritno bližnje kampanje za parlamentarne volitve v Turčiji pripisujejo v Ankari Köprülüjevemu odstopu veliko važnost.

London. — Pododbor ZN za razorožitev je prekinil zasedanje za nedoločen čas. Predstavniki ZN je izjavil, da je pododbor sprejel poročilo o dosedanjem delu in s tem končal zasedanje. Na zadnjem zasedanju pododbora so zahodni predstavniki predlagali, da bi se sestali spet 1. oktobra ali pa po zasedanju Generalne skupščine OZN.

Kairo. — Predstavniki omanskega imama v Kairu El Karsi je na tiskovni konferenci izjavil, da se omanski uporniki še naprej bojujejo. Sultanovim četam, ki jim poveljujejo Angleži, so zadali hude udarce. V bojih pri De Situ in De Gibrisu je padlo več sto sultanovih vojakov.

Beirut. — Kralj Saudske Arabije Saud je odpotoval na zasebni obisk v Zahodno Nemčijo. V libanonskem glavnem mestu je pred odhodom v Nemčijo imel razgovore z libanonskimi funkcionarji ter je prisostvoval konferenci veleposlanikov Saudske Arabije, akreditiranih v Siriji, Libanonu, Iraku in Jordaniji. Na povratku iz Zahodne Nemčije se bo kralj Saud znova ustavil v Libanonu.

Los Angeles. — Znani ameriški univerzitetni profesor in Nobelov nagrajenec za biologijo dr. Miller je izjavil, da je radioaktivno izžarevanje, ki ga povzročajo atomske eksplozije, zelo škodljivo in nevarno človeškemu organizmu. Profesor Miller meni, da bo v naslednjih 30 letih zbolelo na svetu okrog 100.000 ljudi za levkemijo, kar bo posledica radioaktivnega sevanja, ki so ga povzročile atomske eksplozije.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Tobačna industrija pričakuje 2,5 milijarde dohodkov

Avstrijska tobačna industrija pričakuje, da bodo letos prodali 8 milijard komadov cigaret, to je 4,5 procentov več kot lani. Kljub temu pa poraba tobaka v Avstriji ni dosegla stanja leta 1930. V Avstriji znaša poraba cigaret na prebivalca letno povprečno 1200 komadov, medtem ko pride v ZDA povprečno letno 3300 komadov na prebivalca. Prodajo cigaret letos cenijo avstrijski tobačni producenti na 2,5 milijarde šilingov, od tega bo odpadlo kot davek državi 1,28 milijarde šilingov. Avstrijske tobačne tovarne rabijo letno 10 milijonov kilogramov surovega tobaka v vrednosti 300 milijonov šilingov. Od domačega tobačnega pridelka pride letno samo 600.000 kilogramov, ostalo količino pa uvažajo. 91 % prodaje tobačnih proizvodov odpade na cigarete.

Turizem izredno pomemben za našo državo

Tuji turisti so prinesli v prvi polovici letošnjega leta 2,2 milijarde šilingov deviz. Število tujih turistov se je v primeri z lanskim letom močno povečalo. Turizem je Avstriji toliko donosna, da je lahko s tem denarjem krila svoj primanjkljaj v evropski plačilni uniji. Le-ta se je povzpela v prvih mesecih tega leta na več kot 20,4 milijona dolarjev. Že konec avgusta pa je imela naša država aktiven saldo v znesku 12.335.000 dolarjev in se tako rešila dolga.

„Slovenski jezik“ v vsako našo družino!

V teh dneh se je začelo novo šolsko leto in šole širom dežele so široko odprle vrata, da sprejmejo številne učence in dijake, take, ki bodo obiskovali višji razred, pa tudi one, ki so tokrat prvič prestopili prag šolskih prostorov. Tako za ene kot tudi za druge se je s tem trenutkom začelo novo življenje, začelo se je delo in začele so se skrbi. Čas brezskrbnih počitnic je mimo, nastopila je doba resnega dela in prizadevanja za prisvojitve čim večjega znanja, kajti v času šolanja pridobljena izobrazba bo vsakemu posamezniku največji zaklad na poti skozi življenje.

Za našo slovensko mladino in za naše ljudstvo sploh pa je začetek letošnjega šolskega leta še posebnega pomena: prvič so se odprla vrata tudi v našo lastno slovensko gimnazijo. Desetine naših fantov in deklet so napolnile prve tri razrede, v naslednjih letih jim bodo sledili spet drugi, da si pridobijo potrebno znanje v šoli, v kateri naša materinščina ne bo več tuj, ampak enakopraven jezik.

Razumljivo, da bodo za pouk v slovenski gimnaziji potrebne tudi posebne šolske knjige, prilagojene značaju in namenu tega učnega zavoda. Kakor smo poročali v eni izmed zadnjih števil našega lista, je prva taka knjiga tudi že izšla pravočasno za začetek novega šolskega leta, ko je Slovenska prosvetna zveza založila in izdala pregled slovenske slovnice pod naslovom »Slovenski jezik«. Ta knjiga, ki jo je sestavil posebej za razmere pri nas na Koroškem znani strokovnjak, univerzitetni profesor dr. Mirko Rupel, bo nedvomno eden glavnih učnih pripomočkov ne le na slovenski gimnaziji, ampak tudi na vseh drugih srednjih in glavnih šolah, kjer bodo — bodisi obvezno ali pa na prostovoljni podlagi — poučevali slovenščino. Zato jo je tudi zvezno ministrstvo za pouk odobrilo za uporabo kot učno knjigo na srednjih in glavnih šolah ter jo s tem javno priznalo kot šolsko knjigo.

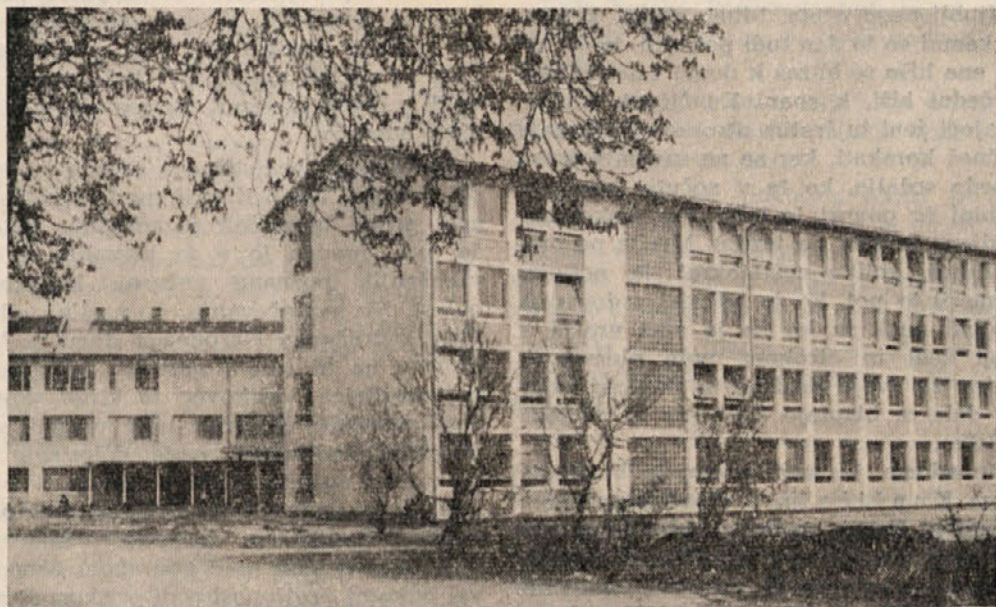
Seveda pa »Slovenski jezik« ne bo neobhodno potreben učni pripomoček samo za vse učitelje, učence in dijake, ki se bodo učili slovenščine v šoli. V isti meri bo namreč lahko koristil tudi vsakemu drugemu, ki bo hotel spoznavati lepote in pravila slovenskega knjižnega jezika. Vsak izmed nas, ki bo v govoru, pri čitanju ali pisanju naletel na kakršno koli težkočo, bo našel pomoč v tej knjigi, saj je spisana v poljudni obliki, da bo res razumljiva vsakomur.

Zato poskrbimo, da bo prišel »Slovenski jezik« v vsako našo hišo, v roke slehernemu članu naše narodne družine, kajti ob marljivem učenju in uporabljanju te knjige bomo šele prav spoznali, kako lep in bogat je naš materni jezik.

S knjigo »Slovenski jezik« se nam bo namreč širil tudi pogled v bogate zaklade slovenske literature, poezije in znanosti in spoznali bomo, da naša materna govorica nikakor ni le brezpomemben jezik pastirjev in hlapcev, kakor bi to radi prikazovali razni šovinistični »kulturniki«, marveč je to enakopraven in kulturno izoblikovan jezik, ki se lahko meri z mnogimi drugimi jeziki kulturnih narodov. Hkrati s tem spoznanjem pa bosta rasla tudi naš ponos in samozavest, da se nam naše materne govorice nikakor ni treba sramovati, marveč se je moramo čim več

in zavestno posluževati ne le v krogu družine in na domači vasi, temveč tudi pri uradih in sodiščih, v avtobusu in na železnici, skratka povsod v vsakdanjem življenju, saj ji je bila domovinska pravica v vseh koroških okrajih s slovenskim ali jezikovno mešanim prebivalstvom znova potrjena in priznana tudi s členom 7 avstrijske državne pogodbe.

»Slovenski jezik« kupite ali naročite pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, Gasometergasse 10. Broširani izvod stane 20 šilingov, v lepo platno vezana knjiga pa 25 šilingov.

V novi moderni zgradbi državne realne gimnazije v Celovcu je začasno našla prostor tudi slovenska gimnazija.

Slovenski pevci na mednarodnem tekmovanju

Letošnjega petega Mednarodnega polifoničnega tekmovanja v italijanskem mestu Arezzo so se iz Jugoslavije udeležili trije zbori: Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane, zbor Kulturno-umetniškega društva »Branko Cvetkovič« iz Beograda ter zbor Umetniškega društva »Jedinstvo« iz Splita. Pri tekmovanju, kjer so sodelovali najboljši pevci iz Amerike, Avstrije, Francije, Italije, Jugoslavije, Nemčije, Španije in Trsta, so se jugoslovanski zbori izredno dobro izkazali. V prvi kategoriji so se namreč slovenski pevci uvrstili za dunajskimi madrigalisti na častno drugo mesto, v tretji kategoriji pa so Beograjčani zasedli celo prvo mesto, dočim so si pevci iz Splita osvojili sedmo mesto, kar je še vedno velik uspeh, če pomislimo, da je pri tekmovanju sodelovalo 24 pevskih zborov.

V prvi kategoriji, v kateri so znašale nagrade 300.000, 200.000 in 150.000 lir, so nastopili madrigalisti, v tretji kategoriji, kjer so nastopali zbori z nacionalno fol-

klorno in umetno zborovsko literaturo, pa so znašale premije za nagrajence 150.000, 100.000, 75.000 in 50.000 lir.

Mednarodna pevška tekmovanja v Arezzo prireja zveza prijateljev glasbe iz Arezza pod pokroviteljstvom predsednika italijanske republike. Da so ta tekmovanja ravno v mestu Arezzo, ni noben slučaj, saj je v tem kraju v 10. stoletju Guido Areški iznašel petčrtni notni sistem, ki je še danes veljaven v vsem glasbenem svetu.

Prežihova literarna nagrada

V okviru letošnjega Mariborskega tedna je bila ustanovljena tudi posebna Prežihova literarna nagrada za nova domača literarna dela. Nagrada znaša za dela iz proze 200.000 din in za dramatiko ter poezijo 100.000 din, podelili pa jo bodo vsako leto na dan smrti Prežihovega Vojanca, to je 18. februarja.

Delo koroškega zgodovinskega društva

Nedavno je imelo koroško zgodovinsko društvo svoj letni občni zbor, na katerem je podal poročilo o delu društva dvorani svetnik dr. Moro. Med drugim je poudaril, da je društvo v preteklem poslovnem letu objavilo skupno 400 najrazličnejših publikacij. V Cariniji je bilo na primer objavljenih 79 spisov domačih in inozemskih znanstvenikov, v Arhivu za domovinsko zgodovino in topografijo so izšla štiri dela, obsežna je vrsta muzejskih publikacij, s tretjim delom je bila zaključena izdaja Paschingerjevega »Koroškega atlasa«, ki obsega 48 kart. Prav tako je izšel tudi nov vodič o izkopanih na Štalenski gori, na Gračarci in v Zili, razna aktualna predavanja pa so okvir tega udejstvovanja zaokrožila.

Svoje publikacije je koroško zgodovinsko društvo v preteklem letu zamenjalo z raznimi znanstvenimi ustanovami v številnih evropskih deželah, prav tako pa tudi v Ameriki, Sovjetski zvezi in Tuniziji.

„Kulturna“ Amerika

Tudi v Ameriki se je v teh dneh začelo novo šolsko leto, katerega začetek pa v nekaterih ameriških deželah še vedno zasenčuje sramotna rasna diskriminacija, ki prihaja do izraza tudi v šoli. Za »kulturne« belce je namreč nečastno, da bi sedeli njihovi otroci v isti šolski klopi s črnimi otroki.

Čprav so zvezne ameriške oblasti za posamezne šole ukinile rasno razlikovanje, se v teh dneh dogaja, da stotine podivjanih belcev zabranjujejo črnim otrokom dostop do šole. Tako se je zgodilo n. pr. pred kratkim tudi v Nashville, kjer je morala črnim otrokom policija utreti pod do šole, v Little Rock pa je guverner države Arkansas z narodno gardo zastražil šolsko poslopje ter tako preprečil, da bi tudi črni otroci bili deležni pouka skupno s svojimi belimi tovariši.

In to se dogaja v »kulturni« Ameriki dvajsetega stoletja!

Jugoslovanska drama v Gledališču narodov

V soglasju z idejami, ki jih je naglasil zadnji mednarodni kongres gledaliških delavcev glede popularizacije dramskih del manjših nacionalnih dramaturgij, bo odslej Gledališče narodov v Parizu posvečalo nekatere od svojih sobotnih večerov dramam posameznih narodov. Tako predvidevajo poseben večer tudi za jugoslovansko dramo, ki bo 14. decembra letos z dvema reprizama. Kakor vse kaže, se bodo odločili za eno delo Miroslava Krleža in eno enodejanko Branislava Nušića. Obe deli bodo prevedli v francoščino, izvajali pa jih bodo najboljši francoski gledališki igralci.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Upoštevanje deželne ustave in svobodin so bile tudi glavne zahteve, ki so jih po zmagah nad Napoleonom sklenili na velikem zborovanju dne 8. septembra 1814 v Maulsu zbrani zastopniki tirolskih kmetov in meščanov. Nova deželna ustava, ki jo je dal Tirolski cesar Franc I. leta 1816, je sicer formalno upoštevala te zahteve, vendar po svoji bistveni vsebini ni odgovarjala po doprinosih ljudstva v borbi proti Francozom pričakovane priznanju starodavnih ljudskih samoupravnih pravic.

V revolucijskem letu 1848 južnotirolski zastopniki podeželskih volilnih okrajev zato ponavljajo svoje stare zahteve, zahtevajo upoštevanje tirolskih posebnih pravic vojaške organizacije, zmanjšanje državne uradniške birokracije, občinsko samoupravo, odpravo cenzure in reformo šolstva. Odgovor cesarskega Dunaja je samo delno zadovoljiv, v kolikor nova deželna ustava iz leta 1861 priznava samostojnost in svojstvenost dežele v okviru državne celote Avstrije.

Stoletna tradicija ter odločilni gospodarski in kulturni vpliv kmetov na raz-

voj vsega življenja je tudi v moderni dobi vplival na svojstveni razvoj Tirolske. Tako je Tirolska kljub splošni težnji liberalistične dobe ohranila svoja kmečka pravna izročila. Kmetija je ostala središče vsega življenja in skrbi, nedotakljivo je izročal oče sinu in sinu v rod. Leta 1900 so tirolski kmetje uzakonili celo svoj poseben »Tirolski zakon o kmetijah«. Na njegovi osnovi so bile vse srednje kmetije vpisane v zemljiški knjigi v poseben »seznam kmetij«. Teh kmetij nato ni moglo deliti, odprodaja ali ločitev sestavnih zemljišč je brez privoljenja vpisnega sodišča zabranjena, prenos celotne kmetije pa je med živimi in v slučaju dedovanja neomejen. Ocenitev vpisanih kmetij ob prenosih se izvaja po posebnih predpisih, ki povzročajo znižanje davkov in dajatev prevzemalca ter ga obvarujejo prekomerne zadolžitve. Skratka: pravo ti-

³⁴) Pripomba: »Tirolski zakon o kmetijah« z dne 12. junija 1900, LGBI. št. 47, obravnava pravno ureditev takozvanih »srednjih kmetij«.

35

rolskih kmetij je tudi v modernem času osnova in opora njihove gospodarske trdnosti in neodvisnosti ter s tem povezane močne samozvesti in ponosa.

Ves opisani razvoj, socialni položaj in kulturni vpliv cerkve je v modernem času politične opredelitve nujno postavil ta kmečki element za nosilni stebel tedanje »Katoliške konservativne stranke«. Ob razcepu te stranke na skrajne konservativce ter mlade »krščanske socialce« so tirolski kmetje spet prvi v Avstriji ubrali posebno pot: 19. septembra 1904 so na mogočnem shodu v Sterzingu ustanovili lastno »Tirolsko kmečko zvezo« kot zastopnico svojih političnih, gospodarskih in kulturnih interesov. Tudi zibelka modernega kmečkega gibanja je stala torej v Južni Tirolski z njeno razvito kmečko zavestjo. Pod njenim vodstvom se je razvijalo vzorno splošno kulturno ter strokovno izobraževalno delo, ki je usposobilo kmečko ljudstvo za doseg odločilnega gospodarskega napredovanja, ki se je vidno odražalo v blagostanju in razviti kulturnosti južnotirolskih vasi in kmetij.

Iz tega svojega položaja je nemški kmet Južne Tirolske pred prvo svetovno vojno lahko gledal z občutki vzvišenosti na italijanske stanovske tovariše v sosednji tridentinski pokrajini, ki jih je zaradi njihove socialne odvisnosti ali vsaj gospodarske šibkosti prišteval kvečjemu

kmečkemu proletariatu. Saj je dober del kmetov v Trentinu pripadal za italijansko agrarno ureditev značilnim, od zemljiškega gospoda popolnoma odvisnim kolonom, samo manjši del je predstavljal samostojne male kmetiče³⁵). Vzrok za te razlike agrarne strukture sosednjih pokrajin je iskati v povsem drugi zgodovinski in pravni tradiciji, ki izvira v Trentinu v rimskem sistemu odvisnih dednih zakupnikov »na polovico«³⁶) ter v splošni navadi proste delitve zemlje, ki je dovedla do popolnega razkosa med samostojnih kmetij.

Opisana ugodna struktura kmečke posesti ter njen trdni gospodarski položaj sta pomenila za nemško manjšino po priključitvi Južne Tirolske Italiji močno oporo. Celotno v popolnoma spremenjenih novih pogojih so se kmečke organizacije ter združništvo manjšine ugodno razvijali. (Se nadaljuje)

³⁵) Pripomba: Po statističnih podatkih področja Trentino-Visoko Roadiže za leto 1952 pripada v provinci Trident kmetijam v velikosti 5 do 50 ha samo 8,6 % vseh obratov, v Južni Tirolski pa obsega ta skupina 41,5 % vseh kmetij.

³⁶) Pripomba: Zemljiški gospod določa gospodarjenje, zakupnik pa mu mora oddajati polovico vseh pridelkov, ne glede na višino.

Zgornja Vesca — Hodiše

Prvo nedeljo tega meseca se je podalo lepo število svatov od pd. Lukeja v Želuhah v Hodiše, kjer se je poročil tesar Robert Sitar z Liziko Mračnikar, rojeno Ogris. Pri pd. Kocijanu bosta imela sedaj svoj skupni dom. Roberta Sitarja poznamo vsi kot izvrstnega igralca na našem društvenem odru, saj skozi mnoga leta ni bilo nobene odrske prireditve, pri kateri ne bi igral naš Robert z njemu lastno šegavostjo eno glavnih vlog. Več let je bil tudi predsednik Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« v Bilčovsu. Z njim je naša igralska družina zgubila izvrstnega igralca in delavnega ter požrtvovalnega društvenega predsednika. Žal nam je, da nas je zapustil in se preselil iz našega kraja v hodiško občino, kjer je našel svoj novi dom.

K njegovi poroki mu izražamo iz srca naše čestitke in mu želimo mnogo sreče v skupnem življenju z njegovo izvoljenko.

Naj ostane tudi v novem kraju zvest idealom svoje rojstne hiše in svojemu narodnemu prepričanju. Sonce vzajemne ljubezni pa naj novoporočeni par spremlja na vseh poteh njunega skupnega življenjskega potovanja.

Velik požar v občini Žrelec

V noči od ponedeljka na torek je izbruhnil kmalu po polnoči požar v gospodarskem poslopju pri pd. Tomažiču v Viharji vasi, občina Žrelec pri Celovcu. Maršikdo v Celovcu je bil mnenja, da gori nekje v jugovzhodnem delu mesta, tako točno je bil videti plamen, ki je gorel kot veljkanska bakla.

Ko so v Žrelec opazili plamen, so takoj obvestili tamkajšnjo požarno brambo, ki se je nemudoma podala na kraj požara. Tam so opazili, da so v nevarnosti tudi sosedni objekti, vendar z gašenjem niso mogli takoj začeti, ker ni bilo vode na razpolago. Šele gasilci iz celovškega okraja št. Peter so rešili položaj, ko so pripeli z lastnim vodnim tankom; pozneje pa so se jim pridružile še druge brambe iz Celovca. Ob skupnem prizadevanju so položili 800 metrov dolgo cevno napeljavo, nato pa uspešno pogasili ogenj.

Gospodarsko poslopje je pogorelo do temeljev, hkrati pa so bili uničeni tudi vsi poljedelski stroji ter traktor s priklopnimi vozovi, kakor tudi vsi prideški, ki so jih komaj spravili pod streho. Skupno škodo, ki je nastala pri požaru, cenijo na okoli 400.000 šilingov.

Razstava „Novi Celovec“

Do 17. septembra bo še odprta zanimiva razstava »Novi Celovec«, ki je bila ob navzočnosti številnih predstavnikov javnega življenja Koroške in posebno deželne prestolnice odprta prejšnji teden. Razstava obsega okoli 40 modelov ter kakih 70 slik, ki prikazujejo najrazličnejše načrte tako zgradb, ki so bile zgrajene v zadnjih letih, kakor tudi takih, ki so namenjene nadaljnji izgradnji Celovca.

Razstava vzbuja veliko zanimanje posebno med Celovčani, ogledali pa so si jo tudi že številni obiskovalci iz ostalih krajev Koroške in Avstrije; prav tako pa so bile že doslej zastopane tudi razne druge države, kakor Amerika, Anglija, Čile, Francija, Italija, Jugoslavija in Nemčija. Doslej si je ogledalo razstavo vsak dan povprečno kakih 700 obiskovalcev.

Volilni imeniki za volitve v celovski občinski svet na vpogled

Za volitve v celovski občinski svet dne 6. oktobra so volilni imeniki do vključno 16. septembra razpoloženi javno na vpogled in sicer v volilnem uradu Benediktinerplatz 10, Bürobarracke. Volilne imenike je mogoče pregledati dnevno, tudi v nedeljah, od 8. do 14. ure. Med tem časom se volilni upravičenci lahko prepričajo, če so v volilnem imeniku tudi vpisani, da si zagotovijo volilno pravico. Vsak avstrijski državljani pa ima tudi pravico zahtevati črtanje v volilne imenike vpisanih oseb, o katerih meni, da nimajo volilne pravice, ali pa vpis volilnih upravičencev, ki bi iz kakršnega koli vzroka ne bili zaznamovani v imeniku.

Na dan, ko so imenike razporežili, je bilo vpisanih skupno 42.757 volilnih upravičencev, med temi 18.120 moških in 24.637 žensk.

V spomin Tomu Kunčiču

Iz Grebinjskega Kloštra zavije pot po ozki soteski proti Kneži. Blagodejna in spokojna tihota te sprejme v svoje okolje, samo potok narahlo žubori, tu in tam še zažoli kakšen ptič zadnjo jesensko melodijo, na obeh straneh pa se vzpenja v breg gozd, ki komaj slišno šumi in šušti. Tiha, otožna je narava, odsev časa, ko življenje v prirodi odмира, ki se brez odpora spravlja k počitku.

Morda pa je vtis otožja zaradi tega, ker se bližaj domačiji, kjer je minuli teden neizprosno zagospodarila smrt in iztrgala iz središča družine nad vse dobrega moža in ljubljenega očeta. Mimo mlina, katerega kamni so ta dan tudi počivali, in še mimo ene hiše se bližaj k domu žalosti, lični in čedni hiši, k znani Kunčičevi družini, žalujoči ženi in šestim otrokom. Počasneje pričneš korakati, ker se ne spomniš prave besede sožalja, ko te v sočutju stiska v globini in govori le bolj srce, kakor nebojljena beseda na jeziku. Morda pa preiščuješ, koliko neštetokrat je pokojni premeril to pot, ko je odhajal z doma za svojimi posli in ko se je spet vračal k svoji ženi in otrokom, poln plemenitih čustev za svojo družino in prepoln načrtov dela za blaginjo bližnjega in svojega ljudstva.

Nenadoma je smrt pretrgala življenje Toma Kunčiča, p. d. Spodnjega Krofa v Spodnji Kneži, ko je na večer še opravljal svoje domače opravke. Žalostno novico skoraj nismo mogli verjeti. Nepopisljivo je prehitra smrt prizadela Kunčičevo družino, presunila pa je prav tako tudi vsi širši slovensko družino na Koroškem, vse, ki so značajnega moža poznali po njegovem delu, stremljenju in idealizmu. Pokojni je bil sončen in veder značaj ter si je osvojil ogromno odkritih tovarišev v deželi.

Pokojni je bil rojen leta 1900 ter je obiskoval ljudsko šolo v Grebinju. Tomo je bil brihten učenec in se je poleg šole in tudi pozneje vedno živo zanimal za knjigo in branje, posebno za gospodarsko izobrazbo in specielno za združništvo, za kar je bil po svojem značaju tako rekoč rojen. Združništvo pomeni skupno delo zase in za druge, vsem v splošno korist.

Pokojni Kunčič je združnemu delovanju posvetil vse svoje življenje. Združniško znanje si je izpopolnil še v petmesečnem združnem tečaju v Ljubljani, v ostalem pa se je kot samouk povzpел na visoko stopnjo združne teoretične in praktične usposobljenosti, ki jo je v našem združništvu izvajal tudi dejansko z neprimerno požrtvovalnostjo. Pokojni je bil izredno sposoben, delaven in vesten združnik. Leta 1925 je postal odbornik Hranilnice in posojilnice Velikovec in leta 1949 njen podpredsednik. V odbor Hranilnice in posojilnice Vovbre je bil prvič izvoljen leta 1929. V obeh odborih je bil od te dobe gonilna sila združnega dela. Zato so nacisti aprila 1941 tudi njega odvedli z doma in zaprli ter seveda vrgli iz vseh odborov.

Po razpadu nacističnega nasilja je spadal pokojni Tomo Kunčič med prve, ki so spet prišli in pričeli z združnim delom še prej, preden je v to privolila v teh vprašanjih poznano počasna avstrijska oblast. Ne zavlačevanje, ne nasilna odtujitev združnega Narodnega doma v Velikovec ga ni mogla zadržati: Hranilnica in posojilnica Velikovec je kljub vsemu nasprotovanju obnovila med prvimi slovenskimi združgami svoje delovanje in ga v teku zadnjih let lepo razvila. V prvi vrsti je zasluga Toma Kunčiča tudi prenovitev Narodnega doma v Velikovec, kjer je prav dan pred pogrebom nameral pokojni prvič poslovati v okusnih novih prostorih Hranilnice in posojilnice, ki jim je veljala njegova skrb vse zadnje mesece.

Poleg vsega javnega dela pa je tudi svoje posestvo vzorno uredil in pošteno preživljal svojo družino. Leta 1932 se je poročil z Ano Kassl p. d. Boštlovo v Stari vasi. Z ženo sta živela do njegovega zadnjega diha v najzgodnejši harmoniji ter pri vsakem gospodarskem in družinskem ukrepu izpopolnjevala eden drugega. Letos sta praznovala 25-letnico poroke. Žena-vdova je dejala, da ni minil dan, da se ne bi bila z možem skupno posvetovala o vsem in vseh načrtih, kar je bilo treba storiti v korist gospodarstva in blaginje družine. Otrok se jima je rodilo šest,

štirje fantje in dve dekleti, pri katerih sta skrbno in razumno izpolnjevala tudi svojo roditeljsko dolžnost. Zgledno sta vzgajala otroke v značajne ljudi, skrbela sta za njihovo telesno prehrano, v nič manjši meri pa tudi za njihov duševni razvoj. Skrbela sta, da so se otroci kaj izučili odnosno se še učijo, da bodo lahko koristni člani družbe. Globoko v značaj pa sta jim vsadila narodno zavest in socialno čustvovanje. Njegova lastna mala kmetija ni mogla preživljati družine, zato si je moral pomagati s tem, da je najemal tuje zemljišče in ga obdeloval, kar je bilo več-

krat združeno z nevšečnostmi — prav ta čas je bilo družini odpovedano nekaj zemljišča — vendar z marljivostjo in vztrajnostjo je pokojni zmagoval vse težkoče.

Težko je primerno oceniti pokojnikovo življenjsko delo. Bil je veren lik ljudstva, iz katerega je izšel, prizadeven glasnik narodnih skrbí in tolmač narodnega čustvovanja v nenehni dejavnosti. Vsi, ki so ga spoznavali in sodelovali z njim kot podpredsednikom Zveze slovenskih združ, predsednikom Južnokoroške gospodarske združbe, podpredsednikom in poslovođjo Hranilnice in posojilnice v Velikovec in v Vovbrah, zastopnikom zavrovalnice National in drugod, so ga vzljubili tudi kot človeka izredno dobrega, ustrežljivega, družabnega in duhovitega značaja.

Niti sam, niti družina morda ni prav vedela, kako je bil pokojni Tomo Kunčič zares daleč naokoli spoštovan in priljubljen. Sam se v svoji skromnosti ni rinil za slavo in čast, pridobil si jo je s tihim, marljivim človekoljubnim delom. Prav pogrebne svečanosti so očitno pokazale vso pokojnikovo veličino. Ogromna množica žalnih gostov iz okolice in vseh krajev Koroške je prihitela, da izkaže prerano umrlemu zadnjo čast in spoštovanje. Poleg nešteti drugih so se pogrebnih svečanosti udeležili predstavniki naših organizacij, kakor Zveze slovenskih združ in pri njej včlanjenih združ, Zveze slovenskih organizacij in drugih. Pokojniku so poklonili ogromno vencev in cvetja. Ob odprtem grobu je domači gospod župnik Thurner spregovoril tolažilne besede, v slovo pa sta mu spregovorila tudi poslednji podpredsednik Zveze slovenskih združ dr. Mirt Zwitter in grebinjski župan Kauer, ki sta podčrtala pokojnikove zasluge, lik in značaj. Domači pevci pa so mu zapeli v slovo ganljive žalostinke. Sklonjenih glav smo ostali ob grobu, ko je domača zemlja zagrnila telesne ostanke dragega pokojnika, skromnega po značaju toda velikega po dejavnosti, kakor pravi Župančič: Kdo je velik? Kdor svoj čas izpolni, kdor življenja vso žrtvuje moč idealom in najvišjim ciljem, dokler smrt ga ne zagrne v noč. Žalujoči družini naj bo v tolažbo nedeljeno sočustvovanje vseh, ki so pokojnika poznali. Vsi pa bomo ohranili Kunčiča v trajnem in lepem spominu.

Nabavite si potne liste!

Kakor izvemo, oblast za izdajo skupnega potnega lista ne prizna več starih osebnih izkaznic (I-Ausweis). Potrebno je predložiti novo izkaznico, opremljeno s sliko, ki jo izstavi tudi občina.

Pri tej priložnosti priporočamo vsem, ki želite potovati kamor koli v inozemstvo, in to se pri nas dogaja čisto, ker so meje blizu, da si nabavite veljaven potni list, ki je dokument, s katerim se lahko povsod izkažete, bodisi v tu ali inozemstvu. Večkrat pride kdo v zadrego, ko bi rad potoval preko meje, pa ne more,

ker nima ustrežajočega dokumenta. S potnim listom lahko potuje vsakdo sam, če si pa oskrbite družinski potni list, tudi z vso družino, in je mogoče potovati kadar koli se komu ljubi, predvsem pa, če pride kakšen nujen primer, da je treba potovati. Tudi za kolektivna potovanja je potni list najbolj pripravna listina in prihrani organizatorju večjega izleta mnogo dela, pisanja in poti. Stopite v domači občinski urad in pustite si povedati, kakšne priloge morate priložiti za nabavo potnega lista, potem pa si ga oskrbite!

Razne vesti iz Koroške

Kakor navaja podžupan Pogatschnig, je celovška mestna občina prejela ob priložnosti koroškega velesejma skupno 262.832 šilingov različnih davkov.

V Mostiču pri p. d. Haberlu je minuli petek okoli 23. ure izbruhnil požar v gospodarskem poslopju. Poslopje je popolnoma zgorelo in cenijo škodo na okoli 400.000 šilingov. Pri raziskovanju vzroka požara ne izključujejo možnosti, da je bil ogenj podtaknjen.

Prejšnji teden se je v Železni Kapli spet primerila smrtna prometna nesreča. Tridesetletni Andrej Mirošničenko se je peljal z motornim kolesom na delo. Pri vožnji je tako nesrečno zadel v neki tovorni avto, da je strmoglavil in se tako hudo poškodoval, da je obležal na mestu mrtve.

Neke noči med letošnjim koroškim velesejmom je izginilo neznanokam 16-letno dekle Draulinde Kumer in se ni vrnilo k staršem. Zaskrbljena oče in mati sta vse podvzela, da so dekle vsespovsod iskali. Hčerka je bila s starši v najlepših

odnosih. Precej časa je minilo preden se je izgubljenka lepega dne sama oglasila z Dunaja in prosila starše za oprostitev ter dejala, da si takrat ni upala domov, ker je postala že pozna nočna ura. Na kak način je dekle prišlo na Dunaj, še ni znano.

V Beljaku je pred nedavnim neznan storilec vlomil v mesarijo Wilhelma Packa in ukradel 1000 šilingov gotovine, več salam in drugih klobas. Skupna škoda ukradenih stvari znaša 3000 šilingov.

Na železniški postaji v Labotu se je primerila huda delovna nesreča. Enaindvajsetletni železničar Gerhard Mörtl je pri premikanju vlaka zdrknil z vstopne deske. Da ni prišel pod kolesa, se ima zahvaliti le okolnosti, da se je v zadnjem trenutku še ujel za desko in se je držal. Medtem pa ga je vlak vlekel kakih dvajset metrov naprej in se je železničar hudo poškodoval na glavi ter odnesel še druge poškodbe; domnevajo, da si je namolil tudi hrbtenico. Ponesrečenega so spravili v bolnišnico v Wolfsberg.

KOLENDAR

Petek, 13. september: Notburga
Sobota, 14. september: Poviš. sv. kr.
Nedelja, 15. september: Mar. 7. žal.
Ponedeljek, 16. september: Ljudmila
Torek, 17. september: Lambert
Sreda, 18. september: Jožef
Četrtek, 19. september: Januarij

STONE SELISKAR:

Polžek Počasne

Z = A S = M = E = H

Vaših ni škoda

»Kaj boš povedal, Jurček?«
»Naša mama je rekla, če bi posodili škarje.«
»Kaj jih nimate doma?«
»Seveda jih imamo. Samo mama je rekla, da je škoda z njimi rezati žico. In zato me je poslala k vam, da bi jih posodili vi.«

Mumije

Učna ura zgodovine.
Pri tabli stoji Tonin in odgovarja. Pravzaprav ne odgovarja, ker nič ne zna, le učitelj govori.
Nazadnje ga učitelj vpraša:
»To boš menda pa le vedel. Kaj so mumije?«
Tonin molči. Premišljuje. Gleda zdaj učitelja, zdaj po razredu. Nazadnje pa se le odloči:
»Mumije so konzervirane kraljice.«

Materin jezik

Tonč zna vse drugo, le tistega ne, kar se učijo v šoli. Zato ne izdelava razreda.
»Kako to, da si dobil slab red tudi iz materinega jezika?«
»Zato, ker živim pri babici.«

Darilo

Jesen. Otroci so prinesli gospodični učiteljici v dar hruške. V prti zavite so jih postavili na mizo. Ko je vstopila učiteljica, so jo glasno sprejeli: »Gospodična, danes ste dobili dar! — Ej, kako so dobre!« — Gospodična odveže prti in pogleda: Vse hruške so bile načete. Učenci so hip poprej vsako hruško poskusili in malo ogledali.

Polžek Počasne je bil krasotec svojega rodu. Njegova hišica je bila izredno lepa in rumeno progasta, on sam pa je bil od sile domišljav, ker je imel velike roge, kakršnih noben drug polž ne. Bil je tudi strašno radoveden in ko je lazil po gozdu, se mu je zdelo, da gre vse to prepočasi.

»Tako nikamor ne pridem, a svet je velik!« si je mislil. »Ne rečejo mi zaman Počasne, saj tudi človeku, ki počasen krevsa po svetu, pravijo, da je počasen kot polž, a to žali polževo čast.«

Polžek Počasne je zavistno gledal urno veriverico ali pa martinčka, kako se urno obračata po svetu in začel je razmišljati, kaj storiti, da bi si hitreje ogledal svet in kako bi v hitrosti prekosil vse druge polže.

»Hišica je pretežka!« si je domislil. »Ali vlačim veriverico svoje gnezdo seboj? Ali martinček svojo luknjo? Ali lisica svoj brlog? Kdo je še videl koga svoje stanovanje na plečih s seboj nositi?«

Zlezel je iz svoje hišice, zaničljivo jo je pogledal in vesel, da se je je znebil, dejal:

»Zdravo, bajtica, zdaj sem lahak kakor piček in uren kakor sapical!«

Pogumno in veselo jo je mahnil po svetu. Čeprav je lezel še vedno prav tako počasi kakor prej, se je, tepček domišljavi, umišljaj, da teče ko zajec. Lazil je po mahu, skozi grmovje, po kamenju in po drevesih. Ko je prilezel meter od mesta,

Komar in lev

Komar je priletel k levu in rekel: »Šment, misliš, da si močnejši od mene? Kje neki Kakšna pa je tista tvoja sila? Da praskaš s kremplji in grizeš z zobmi? Jaz sem močnejši od tebe. Če ti je prav, pa se dajval!« in komar je zatrobil in jel pikati leta po golem gobcu in po nosu. Lev je mlatil po svojem obrazu s šapami in se praskal s kremplji. Izpraskal si je do krvi ves obraz in obležal onemogel.

Komar je zatrobil od veselja in odletel. Pri tem se je zapletel v pajčevino. Pajek mu je jel sesati kri. Komar je rekel: »Silno zver, leva, sem premagal in glej, od suhorebrega pajka moram poginiti.«

kjer je zapustil svojo hišico, se je ozrl nazaj. Hišice ni videl več, ker jo je zakrivala praprot in polžek Počasne je veselo vzkliknil:

»Nič več ne vidim svoje hišice, sem že v drugi deželil!«

Pričel je lesti na drevo, da bi se razgledal po širnem svetu. Tedaj je v vejah nekaj zašumelo. Priletela je žolna, zagledala golega polžka in šavsnila s kljunom po njem. Polžek Počasne se je ustrašil, da mu je srček obstal od strahu in tako strašno ga je zbolelo, da je padel z drevesa v goščavo. Ko je prišel spet do sapa, je počasi, počasi pokazal roge in se žalosten oziral okoli sebe in si mislil:

»Če bi imel hišico na sebi, se to ne bi zgodilo. Skril bi se bil v hišico in bil bi na varnem!«

Toda strah ga je kmalu popustil. Spet je postal predrzen in spet se je podal na pot.

»Kaj bi z bajto, samo v napoto mi je!« si je dopovedoval.

In tako je zašel v bližino velikega mravljišča. Velika črna mravlja je zlezla nanj in ga je vščipnila v glavo.

»Au!« je zastokal polžek Počasne in se je zvil od bolečine. Zakotalil se je po travi in s težavo se je otrešal mravlje. Ves trd od strahu se je zavlekel pod skalo in zavzdihnil:

»Če bi imel hišico na sebi, se to ne bi zgodilo. Skril bi se v hišico in nobena mravlja bi mi ne mogla do živga.«

Tudi to pot ga je strah kmalu popustil. Spet je postal junaški in znova se je podal na pot.

»Kaj bi z bajto, samo v napoto bi mi bila,« si je dopovedoval.

Lazil je po skali in ker je našel slastno rdečo jagodo, si jo je privoščil.

»Eh, kako lepo se da živeti brez nerodne hišice!« si je mislil in najraje bi zavriskal, a polži tega ne znajo. Ko se je tako obližoval, je pod njim nekaj zašumelo in ko se je ozrl, se mu je od groze stemnilo pred očmi.

Grda, strašna kača se je pričela dvigati proti njemu. Od strahu je zdrknil po skali v globočino in sama sreča je bila, da je padel v globoko jamo, kjer ga kača ni opazila. Zlezel je pod korenino in se ni

upal dihati. Kar slabo mu je postalo, tako se je bil ustrašil.

»Če bi imel hišico na sebi, se to ne bi zgodilo. Skril bi se v hišico in nobene kače bi se mi ne bilo treba bati.«

Toda polžka Počasne tudi to ni spametovalo. Brž ko ga je strah popustil, si je dejal:

»Iz gozda jo bom mahnil! Na travniku ni takih pošasti. Kot bi mignil, bom brez nerodne bajte na jasi.«

Travnik je bil pokošen, sonce je neusmiljeno peklo in polžek se je pričel dušiti od vročine. Nenadoma je nekaj zaprhutalo v zraku in že ga je pograbil jastreba s kremplji in ga odnesel pod nebo.

»Ljuba moja hišica, kje si, kje si?« je zastokal polžek in od bolečin toliko, da ni poginil.

Jastreb pa više in više. Nasproti mu je priletel drug jastreb in tako sta se oba jastreba stepla za polža. Boj je bil tako srdit, da je prvi jastreb spustil polža iz krempljev, da bi jih lahko zasadil v telo svojega nasprotnika. Polžek je padal, padal in k sreči je padel v mehki mah nedaleč proč od svoje hišice, ki jo je bil zavrgel. Ves trd od strahu, hudo ranjen od krempljev se je, kolikor so mu dale moči, zavlekel spet nazaj v svojo hišico. Potegnil je glavo v hišico, se zasinil, da je bila hišica zaprta in zdaj, ko je bil na varnem, je zavzdihnil iz vsega srca:

»Oh ti moja zlata hišica! Nikamor več ne pojdem brez tebe!«

Pripovedka o Sengu

Nekoč je jahal po cesti bogat knez. Zagledal je, da mu prihaja nasproti Senge (priljubljeni junak mongolskih pravljic). Pa si bogati knez domisli, da bi Sengeja malo potegnil:

»Hej, Senge, pravijo, da si tako pаметen in zvit, da lahko vsakogar potegneš za nos. Daj, stori tako, da bom prisiljen razjahati svojega konja!«

Senge pogleda domišljavega kneza, malo pomisli in reče:

»Ne morem te prisiliti, da razjahaš. Toda, če stopiš zdajle s konja, te lahko prisilim, da ga boš spet zajahal.«

Takoj stopi knez s konja in se zasmeje: »No, na zemlji sem, zdaj pa le stori, da bom spet zajahal!«

»Eh, kaj bi te silil spet na konja,« odgovori Senge, »ali ni dovolj, da sem te pripravil do tega, da si razjahaš?«

Knez je spoznal, da ga je Senge zvito prelisčil; ozmerjal ga je z najgršimi besedami in spet zajahal. Drugače mu ni kazalo, če je hotel pot nadaljevati.

»Vidiš, knez, zdaj sem ti izpolnil še drugo željo, spet si na konju!« je še dejal Senge, se veselo zasmejal in krenil svojo pot.

vesele povesti z doma Slovenov. Hodila sta po nedoglednih planotah za čredami ovčic, počivala v mračnih gajih. Z vej so pele svobodne ptice pod svobodnim soncem. In Iztok je bil mogočen in spoštovan, ona ljubljena in čaščena. A sedaj ga ni! Obljubil je, da se vrne, zgodaj vrne. Sonce se že igra z valovi, a njega še ni.

Irena se je prestrašila. Grozne slutnje so ji stisnile srce. Ko bi Azbad... despojnina... V carski palači je Iztok bival ponoči. Če so hoteli uničiti njo, če je bilo zanjo dobiti razbojnikov, ali jih ni za Iztoka? Silen je, junaški. Njo je otel, ali otme sebe? In če je padel v boju, je padel zaradi nje —

Irenino drobno srce je vztrepetalo, drhtela je po vsem telesu, po obrazu so prikipale solze, zaplakala je in se potrta in vsa nesrečna zgrudila nazaj na ležišče.

V pretrganih stavkih je ihtel šepetala psalme in prosila Kristusa, naj ga otme, naj ji prizanese, naj se je usmili... Polagoma se je umirila. Otrla si je rosne oči.

»Motim se, preprosta,« je premišljevala. »Čemu se žalostim. Saj je že prišel. Moja duša ga je čutila v sanjah. Tiho je dvignil zaveso, pogledal name in odšel. Ni me budil, ni si upal, predobri. A sedaj pride; kmalu se zgane zagrinjalo, dvoje žarečih oči se bo ozrlo name. Počakam ga. Še treniti nočem z očesom. Najini pogledi se bodo srečali. In on bo bral v mojih očeh, da sem ga čakala, da sem hrepenela po njem in se bala zanj.

v sivem jutru motna postava, odeta v dolgo haljo.

»Epafrodit, prejasni gospodar, Radovan te pozdravlja!«

Trgovcu se je razvedrilo mračno lice, ko je zagledal gugajočo se postavo Radovanovo. Prijazno ga je pozdravil.

»Od kod, očka? V jutro se javiš sredi dvorišča?«

»Ne razumeš pevca, ki spiš na svoji postelji in večerjaš pri svoji mizi; ne razumeš ga. Kakor utrinek zvezde kane z neba na severu, kane na jugu. To je pevec, gospodar.«

»Zakaj nisi prišel snoči? Zdaj vendar nisi mogel v mesto, ker bi ti straža ne odprla vrat.«

»Prišel bi bil, gotovo bi bil. Ali obnemogel sem od strašne žeje. Toda dobili so se dobri ljudje in so rekli: Sedi in pij z nami, zagodeš in zapoješ nam. In sedel sem in pil, godel in pel, da me prsti bolijo, da so strune razpraskane in da je moje grlo raskavo kakor podplati na razhojeni nogi. In tedaj sem rekel: Dosti tega, Radovan! Dvignil se je iz pivnice, šel ter se naslonil na tvoja vrata. Nisem razbijal, nisem dramil, na bogove, da nisem. Pa so prišli tvoji ljudje, z nosilnico so prišli in Numida me je spoznal, me poklical, odprl in peljal na dvorišče. Dobri so tvoji ljudje, gospod, odpusti jim!«

Grk je zamahnil z roko, trepetajoči sužnji so vstali.

»Sedaj grem takoj do sina, do Iztoka. Važne reči mu povem.«

»Iztoka ni doma. Straže nadzira.«

»Ga ni doma! Prav za prav čeden sin, da ga ni doma, ko pride oče.« Radovan je utrujeno govoril.

»Radovan, truden si in počitek bi se ti prilegel. Numida, pospremi gospoda v stan. Ko se prebudiš, bo sedel sin ob tebi.«

»Tako se spodobi. Modre besede. Počitek se mi tudi prileže, seveda. Dokler sem jezdil na tvojih zlatih bizantincih, se je potovalo, he, Vedomec ne hodi tako zlahka. Ali nazaj grede je bila bridkost!«

Radovan se je oprijel Numide in se prestopil.

»Dobro me držil! Moje oči so slabe! Počakaj! Še nekaj!« — »Epafrodit, gospod, jasni gospod!« je kričal Radovan za Epafroditom, ki je že izginil pod arkado.

»Kaj želiš, očka?«

»Ko bi ukazal požirek vina! V taberni je bilo slabo. Tvoje je boljše. Hvalil sem ga na vsem potu!«

»Samo poželi! Numida je tvoj hlapec!«

»Hvala, gospod, hvala!«

Radovan je odšel, trdno oprt na sužnja, prek dvorišča.

PETINDVAJSETO POGlavJE

Irena se je prebudila. Lučka je že davno dogorela, z morja je plul beli dan. Naglo se je dvignila, mehki kodri so se ji vsuli na lice. Popravila si jih je s čela, z oči. Razočarana je gledala po sobi.

Ni ga, Iztoka ni! In vendar se ji je zdelo, da je sedel vso noč ob njej, da se je pogovarjala z njim, da ji je pripovedoval

F. S. FINŽGAR
POD SVOBODNIM SONCEM
PRVA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

Ko je potem še osnoval podrobne načrte za beg, se je na morju že zasvital prvi trak zgodnje zarje. Tedaj je začel na dvoru nemir.

»Iztok se vrača!«

Šel mu je nasproti skozi peristil, da bi govoril z njim in se domenil glede konj in orožja, katero se mora pripraviti vsem, ki bi z njim uskočili preko Hema.

Ko je stopil na marmorni tlak pod vitkimi korintskimi stebriči, je zaslišal sredi dvorišča smeh. Krdelo služinčadi se je gnetlo in se glasno smejala. Iz smeha pa so donele razglašene strune in hripav glas je pel visoko pesem.

Epafrodita je pograbilo. Zanj tako rečni trenutki, tehničar na življenje in smrt, služinčad pa razgraja in se smeje. Z brzimi koraki je planil mednje. »Psi!« je zakričal.

Krdelo se je pošibilo v silni grozi, vsa kolena so se pripognila in vse ustnice so prosile:

»Milost, gospod, milost, prizanesi nam!«

Izmed klečeče množice se je dvignila

ZA GOSPODINJO IN DOM

Pomen sladkorja v prehrani

Sladkor je važna sestavina ljudske prehrane. Je pa razmeroma tudi drago živilo, zato ga mnoge gospodinje le skopo odmerjajo najrazličnejšim jedilom, ki jih pripravljajo. Vendar taka štednja ni na mestu. Sladkor namreč odlično učinkuje na zdravstveno stanje slabotnih otrok, starcev in zaradi bolezni onemoglih ljudi. Ima dobro lastnost, da ga telo popolnoma absorbira in ga skoraj nič ne gre v zgubo.

Za šoloobvezne otroke, ki so sicer zdravi, a slabotni, je sladkor še posebno važen, zato naj ga uživajo v večjih količinah. Na to jih ne bo težko privaditi, saj je splošno znano, da otroci ljubijo sladke stvari, zlasti bonbone, čokolado ipd. To dejstvo nam tudi potrjuje, da njihov orga-

nizem lahko prebavi večje količine sladkih stvari kot mu jih nudimo.

Če v prehrani slabotnega otroka povečamo količino sladkorja, bomo že v kratkem času z veseljem ugotovili, da postaja iz dneva v dan krepkejši. Isto velja tudi za stare, onemogle in oslabele ljudi. Redno uživanje sladkorja jim kmalu da novih moči. Sladkor je nadalje tudi važen pripomoček pri sestavljanju jedilnega lista za bolnega človeka, izjema so seveda tisti s sladkorno boleznijo. Nikomur pa ga ne smemo vsiljevati. Otrokom povečamo njegovo količino zjutraj v kavi, za dopoldansko malico pa jim nudimo sadni sok ali naribamo jabolko s 3 ali 4 žlicami sladkorja. Da pa otrok ne bo občutil pretirane sladkobe, dodamo temu še nekaj

kapljic limoninega soka. Tudi po kosilu mu serviramo še kako sladko jed, na primer kompot, kolače, kremo ipd. Za popoldansko malico zopet pripravimo ali morda kruh z maslom, marmelado ali medom.

Otrok se bo večji količini sladkorja hitro privadil, če mu ne bomo stregli z njim preveč vidno in vsiljivo. Pri otrocih, ki so občutljivi za drisko, pa moramo ravnati previdneje in to količino nekoliko zmanjšati, a ne povsem omejiti.

Materam, ki so vedele za veliko hranilno vrednost sladkorja, je tudi uspelo, da jim otroci med boleznijo niso skoraj nič oslabei in izgubili na teži. Večina otrok med boleznijo nima teka in takrat najraje uživa tekočo hrano. Posebno velja to za vročinske bolezni. Tedaj si zopet pomagamo s sladkorjem. Da otrok preveč ne oslabi, mu dajemo piti sadni sok, tople mlečne pijače, čaj in podobno. Te pijače mu vsaj deloma nadomestijo drugo hrano. Seveda pa moramo vse omenjene sokove nevtralizirati z nekoliko limonine kisline, da bolnik ne bi bruhal po njih.

Tudi tuberkuloznim bolnikom sladkor mnogo koristi, če ga jemljejo racionalno in v večjih količinah.

Zato je prav, da se vsaka gospodinja seznani s hranilno vrednostjo sladkorja, ki ji pogosto lahko tudi nadomesti kak obrok mesa, ki je pa v primeri s sladkorjem še neprimerno dražje.

Zdravi lasje se blešče

Lasje so najlepši nakit ženske, toda kako žalostni so včasih videti! Šrenasti in brez sijaja, mastni in počesani v čudne pričke. Potrebno pa je kaj malo truda, da bodo zdravi lasje tudi lepi. Vsa skrivnost je v tem, da je treba lase krtačiti, redno vsak dan po pet minut. Uporabljamo čisto, ne premeško krtačo in obdelujemo lase v vseh smereh.

Lase umivamo redno vsake tri ali štiri tedne, seveda lahko tudi pogosteje, odvisno od dela, ki ga opravljamo. Pred umazanje jih pri delu ali v kuhinji varujemo z ruto. Dopoldne nosimo pod ruto navadno tudi navijalce za kodrčke in tako z njo zakrijemo pred svetom svoja kozmetična prizadevanja. V vodo, s katero po umivanju lase splaknemo, vlijemo kanec kisa ali limonovega soka, lahko tudi pol čajne žličke salmi-

jakovega cveta, da tako odstranimo poslednje ostanke maščobe. Če so lasje zelo pusti, jih natremo z dobro zeliščno vodo ali z mešanico 200 gr. francoskega žganja in 10 gr finega olja. Če lasje močno izpadajo, je treba vprašati za nasvet strokovnjaka, v lažjih primerih pomaga masaža lasišča z dobro lasno vodo.

Torej: Zjutraj in zvečer krtačimo lase po pet minut dolgo, zraven potegnemo še parkrat po obrveh, ki jih morda nekoliko naoljimo. Katera ima več časa, naj naolji tudi trepalnice in jih previdno počese s posebno krtačko. Proti nezaželenim dlakam, kakor so na primer koketni nastavki brčic, pomaga, če jih redno mažemo z raztopino vodikovega superoksida v vodi z razredčenim limonovim sokom, če se jih seveda bojimo lotiti s pinceto.

Odpravimo vonj po znojenju

Ljudje, ki se preveč potijo, so vedno tudi v strahu, da to povzroča neprijeten vonj. Predvsem se morajo večkrat na dan umivati, posebno pod pazduho. Znoj sicer nima vonja, pač pa nastane neprijeten duh, ko začne loj, ki je pod kožo, zaradi vlage razpadati. Mešanica loja in znoja je kislega značaja in jo je treba nevtralizirati, še preden se začne razkrajati. V poštevek pride alkalično sredstvo. Zadostuje že, če se namažemo pod pazduho z navadno jedilno sodo. Še bolje je, če napravimo čaj iz žajblja, ki mu dodamo alkohol: tri dele vode, en del čaja, en del alkohola in eno kavno žličko jedilne so-

de. Če dodamo mešanici še nekaj kapljic parfama, imamo najcenejšo dišavo.

To razdišavno sredstvo pa ne moremo uporabiti za potne noge, ki imajo pogosto prav neznosen duh. Tega ne preprečimo niti s stalnim umivanjem. Tu gre za alkalično-kemično spremembo, zato moramo za raztvorjanje uporabiti kislino. Najprimernejša je salicilna kislina. Napravimo mešanico kot zgoraj, samo da namesto sode dodamo nekaj salicila. Vrh tega moramo po vsakem umivanju dodati vodi, v kateri smo se umivali, nekaj kisa. Tudi čevlje in noge posipamo s praškom, ki vsebuje salicil.

Povem mu, kako sem jokala, on pa se bo smehljaj; pogladi mi lase, poljubi me na oči ter poreče: Slavček moj, čemu se plašiš?

Tedaj se je resnično zganilo težko zagrinjalo pri vhodu. Irena je zakoprnela od radosti: Prihaja! On je! Moj Iztok!

Toda namesto Iztoka so se pojavile drobne oči Epafroditove. »Pozdravljena v lepem jutru, prejasna dvorjanica!«

Starec se je ponižno, dvorjanski priklonil.

»Pozdravljen, dobri gospod! Kje je Iztok?«

»Odjezdil je v vojašnico; visoko je njegovo odlikovanje in rodilo mu je posla in skrbi. Vrne se kmalu.«

»Kajne, da je bil že tukaj? V sanjah sem občutila njegovo navzočnost.«

Grk ni za trenutek pomislil. Lagal je, da bi je ne preplašil.

»Seveda je bil. Kako bi odletel golob, da bi ne pogrnil golobici.«

»Ah, in jaz sem mislila, da ga še ni, da ga je zaseglo zlo v palači!«

»Ljubezen vidi noč, kjer sije beli dan!«

»Kako sem preprosta!«

Irena je zakrila obraz z rokama in se veselo zasmejala.

»Prosim, prejasna dvorjanica, ne zapuščaj sobe. Epafrodit je tvoj najskrbnejši hlapec. Ničesar ne boš pogrešala hčerka moja. Ali ven ne smeš, zlati otrok. V Bizancu vse gleda, vse toži, gluhe stene slišijo!«

Naglo se je Epafrodit priklonil, zagri-

njalo se je strnilo in njegova glava je zginila.

Ko je prehodil drugo in tretjo sobo, se je ustavil v dvorani Merkurja, kjer je bilo mnogo dragocenih kipov, izklesanih od grških umetnikov. Stopil je pred kip Atene, udaril se po glavi in izpregovoril:

»Na tebe, Palada, utelešena modrost mojega naroda, naj bo moja pamet majhna kakor črnega murna v travni, če se ni nočoj nekaj zgodilo z Iztokom. Prekletstvo iz zadnjega pekla na despojno, če si je drznila...«

Nato je odšel naglo iz dvorane, kjer se mu je zdelo, da so vsi marmorni kipi zgaznili z glavami in vstrjevali:

»Resnico govoriš, zgodilo se je.«

Tako jasen in dozorel je bil ves načrt v njegovi glavi, da ni bilo mogoče prekleniti mrvce več v njem. Pa nenadoma sunek, zamah z mečem skozi vse niti in vse je bilo raztrgano, vse uničeno.

Zazdelo se mu je to nekaj nenadnega, tako nemogočega, da je potoma stvar iznova premišljeval in pretehtaval.

»Ne, ni mogoče, vendarle ni mogoče! Tako predrzna ni. Pirovanje je bilo v palači. Po polnoči je bil bakanal, orgije na vrtovih. Zakaj noč je bila gorka. Iztok je prišel tja do polnoči. Dobro je bil obo-

rožen. Kak hrup bi bil, ko bi ga bili napadli. Ne, ne! Epafrodit, misli trezno in modro!«

Čutil je, da so mu živci utrujeni. Noč brez spanja, toliko važnih ukrepov, prenapeto premišljevanje — ne, samo pre-

truden je; zato bi videl noč, kjer je dan, kot od ljubezni omamljeni.

Potreboval je oddiha.

Na vrtu sredi rož, v hladnem zraku jasnega jutra se je naglo umiril. Njegov korak je postal zopet resen in počasen kakor tedaj, ko je na vrtu zamišljaj najnevarnejša podjetja. Z vsakim korakom je pribil novo misel, z vsako kretnjo je naznanil svoj odločni, večni: Naprej, naprej! Vse ali nič! Življenje ali smrt!

Ko je tako razglabljaljoč došel blizu Iztokovega stanovanja, je obstal, zamahnil z roko in odločno sklenil svojo sodbo: »Ne, ni mogoče! Zmotil sem se, Paladal Tako predrzna ni!«

Kakor bi rešil težek načrt, se je svobodno oddahnil in krenil v stan, da bi pogledal po Radovanu. Treba je bilo očku razodeti naklepe in ga opozoriti, da bi ne izdal pri čaši vina v predmestni taberni važnih stvari. Pogubil bi jih neprevidni godec.

Radovan je ležal prebujen vznak na mehki preprogi z rokami pod glavo. Gledal je v strop in se ni ozrl, kdo je vstopil.

»Numida! Godčevo grlo je bilo kosmato, da je zahrkal in ponovil:

»Numida! Zakaj pozabljaš, kaj ti je velal snoči gospod? Zakaj, he! Numida je tvoj hlapec — je rekel. Tebe pa ni blizu. In jaz, Radovan, oče Iztokov, katerega hvalijo vsi po tabernah, jaz, ki sem Epafroditu otel življenje, ležim tu lačen in žejen. O, Numida, Numida!«

Trgovec se je smehljaj za vrati. Zakaj

Voda za zalivanje sobnih cvetic

Od vode za zalivanje je v veliki meri odvisno, kako nam uspevajo sobne rastline. Najboljša je vsekakor postana deževnica. Vodovodna voda je navadno trda in zato za zalivanje ni primerna. Prav škodljiva pa je tista vodovodna voda, ki je razkužena s klorom ali ki vsebuje veliko železa. Porumeneli listi in slaba rast sta posledici takega zalivanja. Takoj za deževnico priporočajo vrtnarji vodo iz potokov, rek in jezer, če ni pokvarjena z razno industrijsko odplako.

Voda za zalivanje tudi ne sme biti premrzla. Zlivali je ne smemo naravnost na rastlino, temveč na prst ob straneh korenin. Prav tako tudi ne sme biti mrzla voda, s katero sobne rastline poškropimo po listih ali jih celo z njo umivamo. Vodo pogrejemo do sobne temperature, da preprečimo škodljivo naglo ohladitev rastline in zemlje.

Prav tako, kot je potrebna rastlini voda za zalivanje, ji je potrebno tudi dovolj zračne vlage. Te nima predvsem v prostorih, ki jih ogrevamo s centralno kurjavo in železnimi pečmi. Pomagamo si z vodo, ki jo postavimo v plitvih posodah v bližino teh peči. Dobro de rastlinam, če obložimo zemljo z mahom, ki pa mora biti zmerom vlažen.

Sobne rastline se zelo požive, če jih večkrat denemo na topel lahen dež.

PRAKTIČNI NASVET

Meso za zrezke bomo uspešneje stolkli, ako med obdelovanjem tolkač večkrat pomočimo v hladno vodo.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Veselje jamči zdravje

Smeh in dobra volja, dobro razpoloženje in zopet smeh, je pol zdravja. To vemo vsi, le po tem se ne ravnamo. Pa bi se morali, če želimo imeti prijetno življenje zase in za svoje bližnje, pa tudi, če hočemo ostati zdravi in sposobni za delo.

Kaj niste še nikoli opazili, kako naglo so izginile vse bolečine, če ste prejeli kako prijetno obvestilo, če ste kaj veselja izvedeli? Veselje je močnejše od trpljenja.

V angleškem zdravniškem časniku »The Lancet« je objavil znameniti britanski zdravnik, kirurg dr. Heneage, daljšo razpravo, ki ima značilen naslov: »Veselje jamči zdravje«. Celo rak se je posrečilo ustaviti.

V tej razpravi opisuje dr. Heneage primer neke mlade žene, ki je zaradi raznih neprijetnosti v življenju bila vedno žalostna. Tako daleč je njeno slabo duševno

razpoloženje privedlo, da je obolela za rakom. Šele tedaj, ko je pisec razprave zvedel za njeno duševno stanje, je to ženo prav s tem, da ji je tako rekoč ukazal, da je bila vsak dan večkrat vesela, popolnoma ozdravil. Izkušnje, ki jih je opisal ta angleški zdravnik, dokazujejo, da je moč prav s tem, da se izloči bojazen, strah in jeza, ne samo preprečiti, marveč celo ozdraviti huda obolenja. S svojo teorijo je ta zdravnik ozdravil želečne čire in celo tuberkulozo. On sodi, da žalost, skrbi in gorje, ki tarejo človeka, ovirajo normalno delovanje možganov, ki vodijo razvijanje celic, medtem ko veselje delovanje možganov krepi.

Ko to vemo, je kaj lahko priti do zaključka, da je pravzaprav od nas samih odvisno naše zdravje. Na razpolago imamo tako poceni zdravilo, pravzaprav popolnoma zastoj: veselost! Le uporabiti ga moramo!

Numida je pred stanom pokorno čakal vse jutro, kdaj ga pozove Radovan. »Z bičem ga pretepi, Radovane!«

Godec se je naglo sklonil in se prestrašil, ko je zagledal Epafrodita.

»Gospod, odpusti, ne zameri! Da je Numida, sem mislil. Star človek je neroden in razžali, da ne ve, kdaj.«

Vstal je in se globoko priklanjal pred Grkom.

»Le sedi, očka! Poveš mi novic s potovanja. Numida takoj prinese zajtrk.«

»Saj ni take sile, gospod! Človek se rad usti, kadar se naklepiči takole, kakor se je meni pri tebi. Odkar sem šel, nisem enkrat mogel veleti: Numida, jesti mi daj! Numida, žejen sem. Nikoli! Sam prosim, sam išči in vrtaj, da se za silo oteščaš. Pogledaj, kako sem shujšal!«

»Pri Epafroditu se zrediš —!«

»Prijetno bi bilo, pa se ne bom. Ne utegnem, gospod.«

»Zakaj bi ne utegnili?«

»Seveda, ti ne veš, čemu sem se vrnil. Ob letu, sem mislil, pa sem moral takoj nazaj.«

»Najbolje bi bilo, da bi bil ostal tu. Zakaj si odšel?«

»Vprašaj bogove, zakaj se godec klati po svetu, vprašaj, če ti povedo. Ne povedo ti, tudi tvoji ne. Pa vendar mora na cesto, nima miru; bogovi ga ženo in ne povedo, zakaj. Komaj sede in se naje, pa se oglasi v njegovem srcu: Hodi! — In gre.«

(Nadaljevanje sledi)

Rumeno krilo

SAŠA VEGRI:

Vsako jutro

Vsako jutro,
tisto lepo, sončno jutro,
ko se prebudim
z gorkim srcem in dlanmi,
sem otrok
z radovednimi očmi
in dušo,
ki je čistejša od rose.
In moja moč
je brezkončna,
nebrzdana,
moja mladost blešči
v pramenih svetlobe
pijana zdravega sna.
Vsako jutro,
tisto sončno jutro
poljubim s soncem življenje,
da lahko dočakam večer,
ki pride z bolečim mrakom
— morda ne bom nikoli umrla,
ker se vsak dan prične z jutrom.

rugasu je tesneje zgrabil toporišče svoje sekire. Iz bojazni pred nasilnostmi je duhovnik prosil množico, naj ostane mirna. Murugasu se je spet lotil svojega dela in čez nekaj časa so se kmetje razšli. Murugasu je pljunil na tla in si drgnil lačni trebuh.

Nekaj dni nato je duhovnik spet peljal množico k Murugasu. Tokrat so bili mršavi, sestradani obrazi mož mirni in odločni. Mora zadnjih dni, ko je smrt obilneje pobirala svoje žrtve kakor kdajkoli prej, je bila neznosna. Življenje posameznika je bilo samo še v prisluškovanju, ali prihaja pomoč.

Množica, žene in otroci med možmi, se je počasi vlekla skozi Murugasuova vrata. S svojimi štrlečimi rebri in sestradanimi očmi so bili videti kakor strašna procesija mrličev. Molčali so — le izžgana zemlja je škripala pod njihovimi nogami.

Murugasu je čepel pred hlevskimi vrati in komaj dvignil glavo, ko se je množica pred njim ustavila. Zadnje dni se je bil popolnoma spremenil. Telo je bilo še zmeraj široko in mišičasto, vendar ni več izžarevalo tiste moči, ki so se je vselej tako bali. Murugasuove oči so se mrtvo pregibale v čudno globokih votlinah in njegovi lasje so bili skoraj sivi.

Za hip je duhovnik okleval, nato je pričel govoriti.

»Prišli smo po tvojega vola, brat.«

»Vola? Kakšen vol?« je rekel Murugasu, kakor da bi govoril sam sebi in nagrbčil čelo, ko da poskuša, da bi se na nekaj spomnil. »Oh, da, vol! V hlevu je!«

»Ubili ga bomo in razdelili med seboj in jedli,« je rekel duhovnik.

Murugasuove oči so otrpnile, ko je sedaj pogledal duhovnika. »Jedli! Oh da!« je rekel zamišljeno. »Ne sme biti. Ker... dajte, da pomislim... Ne morete jesti mesa svete živali. Sem vam že povedal. Nikomur ne bom dovolil, da bi jedel mojega vola...« Slina se mu je pocedila iz ust in počasi curljala po bradi.

»Toda ti moraš, brat,« je rekel duhovnik. »Ničesar drugega ni in ljudje so lačni in obupani. Mar nimaš srca v prsih?«

»Pač,« je rekel Murugasu in gledal nekega majhnega fantka, »toda vol je svet.«

»Poslušaj, brat,« je rekel duhovnik jezno, »vzeli bomo tvojega vola, če treba tudi s silo. Če nam ne daš ključa, bomo vlomili vrata.«

»Ne bom vam dovolil jesti mojega vola! Nazaj! Jaz bom...« Tolkel je s pestmi in močje so se borili z njim ter so ga v hipu imeli na tleh. Kričal je in se branil, toda ko je slišal, da so vlomili vrata, je postal čudno miren.

Vrata so se odprla na stečaj in ljudje so lakomno planili naprej.

Nato so obstali in strmeli v sliko, ki se jim je nudila. Vol je ležal na pol zakopan v slamo, s togim, napihnjanim truplom. Kjer so ga podgane obgrizle, se je bleščala rdeča rana.

Množica je zadrževala dih. Nekdo je stopil korak naprej in se dotaknil volovega osteklenelega očesa. Prestrašen je odskočil, ko se je dvignil temen roj muh kot jezno brenčeč oblak.

poskušala pobegniti, pa se je spotaknila, a on nanjo.

»Nana!« je kričal in jokal. Čul je vzklike ostalih, ki so hiteli tja. Toda bilo je prepozno. Rezilo noža je zaril v krilo, v prsi in še v vrat. Vstal je in se obrnil proti zasledovalcem z grozeče odprtim nožem in režečimi usti. »Ne dotikajte se! Nana moja!«

Zadel ga je udarec s pestjo, da je padel, nož mu je zletel iz rok. Bil je popolnoma brezbrizen. Sedaj je Nana mrtva, kaj mu mar drugo.

Potem je pritekel Bill. »Kaj se je zgodilo?«

»Jean je zaklal Willyja. Hoteli smo se pošaliti in smo Willyja oblekli v rumeno krilo, ki smo ga vzeli z vrvi. Le šaliti smo se hoteli.«

»Pojdi z mano, Jean!« je rekel Bill in je stegnil roko proti njemu. Toda ta ga je kot besen ugriznil vanjo. Potem pa je zaslišal neki glas, ves prestrašen, zaskrbljen, a tudi v grozi ljubeč:

»Kaj si storil, Jean? Ti moj ubogi revček!« Idiot ni razločil obrazov, le glas je slišal, in roko je čutil, ki ga je božala.

In ko so mu natakili naočnike, jo je videl. Svojo Nana. Ni imela rumenega krila. Ozrl se je in videl. Willy. Ni občutil kesanja, ne strahu.

»Nana! Tvoje rumeno krilo!« je zakričal.

»Jean!« se oglasi Nana iz kuhinje, »si ti kam del moje rumeno krilo?« »Kričo?« »Da, moje rumeno krilo. Nikjer ga ne morem najti. Zunaj se je sušilo, a sedaj ga nikjer ni! Povej mi po pravici, Jean!«

»Ne!« Pri tem pa je poskušal skriti svoj nož, kar je Nana opazila. »Kaj skrivaš? Pokaži!« »Nič!« In ji pokaže prazne roke. »Prav, prav! Boš že pokazal!« In je odšla ven. Ko se je naveličal igre z nožem, je šel tudi on ven, iskat Nana.

»Ej, Jean! Kam greš?« — »Nana?« je odgovoril.

Vsi hkrati so se mu zasmejali. Popoldne je bilo, pa so fantje že pili ter so bili bolj zlobni.

»Veš, kje je sedaj? Pijana je. Dal ji je piti njen ljubček. Počakaj, kmalu jo boš videl.«

Z očmi je iskal svojega najhujšega mučitelja, Willyja, pa ga ni bilo. Njemu ni verjel, a drugi... »Nana je moja!« je rjovel. Vrtel je oči. Tudi Billa ni videl tam.

»Poglej, tam prihaja!« Sunkoma se je obrnil, toda nekdo mu je brcnil naočnike na tla, a prej je le še utegnil zagledati nekaj rumenega, ki se je pomikalo po sredi ceste. Šel je z razširjenimi rokami naproti, čeprav je videl le neko meglo. »Pridi sem, da ti bom tudi jaz dal piti!«

Začel je teči proti tisti rumeni megli, vzela je iz žepa nož in ga odprl. Nana je

S. RADZA RATNAM: Govedo je sveto

Suši je sledila lakota in bilo je, ko da si se iz ene težke more zbudil v še strašnejšo. Kmetje so ogledovali v prah spremenjeno zemljo svojih polj in iskali odgovora v obrazih svojih sosedov. Včasih je tarnanje kake žene preglasilo ječanje in stokanje lačnih otrok; takrat so ljudje vedeli, da se je smrt polastila nove žrtve; kmalu pa jim tudi smrt ni več povzročila groze.

Nesreča zbliža ljudi in to je veljalo tudi za te kmete. Skupno so šli iskat hrane. Ko je zemlja prenehala zalagati jih z živežem, so zaklali svojo živino, čeprav so bili še tako dobri Hindii. Že sama misel na to jim je povzročila bolečine, toda lakota je tiran, ki ne trpi kompromisa. A ko so zaklali živino, so gladovali dalje.

»Morda bo vlak pomoči... sinoči sem sanjal o tem. Bila je množica živih. Polne vreče riža,« je pravil neki starec.

»Le bedak sanja kaj takega,« je vzkliknila neka stara žena z divjim pogledom. »Tudi jaz sem sanjala. V mojih sanjah pa so vse okrog ležali mrličji in prišel je bog in govoril z menoj o smrti. Sodrgal! Kaznuje vas za vašo malopridnost. Nobenega upanja nimamo.«

Vaški duhovnik, ki je že davno izgubil svoj rejni trebuh, je namignil, da želi govoriti. »Ničesar več nimamo jesti,« je rekel, »razen morda, če bi nam hotel kaj dati brat Murugasu iz usmiljenja. Če bi ga mogli pregovoriti, da bi zaklal svojega vola, bi imeli jedi za nekaj dni.«

Kmet Murugasu je stanoval približno pol milje proč; ločil se je od ostalih, ker je bil bogat in že po naravi nepriljuden. Bil je temno mišičasto bitje in njegova moč ga je napravila za predmet bojazni in sovraštva. Izogibal se je družbe in obdeloval svoje polje kar se da brez pomoči. Tudi med lakoto je ostal ob strani in se ni udeleževal iskanja hrane.

Duhovnik je moral kmete pregovarjati, preden so se odločili, da bi šli z njim prosit Murugasu.

»Mar ne bi bilo enostavnejše,« je nekdo predlagal, »da gremo tja in si vzamemo vola, ne da bi še prosili zanj?«

»Mislim, da ga raje prosimo,« je rekel duhovnik. »Ne bo mogel odreči.«

»Čudil se boš!« je rekel kmet. »Predobro ga poznamo.«

»Vzlic temu ga bomo najprej prosili,« je rekel duhovnik s poudarkom. »Vrhu tega pa zapira svojega vola čez noč v hlev.«

Ko so prišli kmetje pred Murugasovo hišo, je ta marljivo popravljal svojo volovsko vprego. Vzravnal je glavo in jih je nekaj časa tiho gledal z boljšečimi ru-

Domislice

Ni tako važno, biti iskren, kot dopustiti drugemu, da je.

(Gide)

Zenska je čudovito nagnjena k požrtvovalnosti. Moški, ki ga ljubi, je največkrat samo kljuka, na katero obesi svojo ljubezen.

(Gide)

Vicekancler za sodelovanje obeh vladnih strank

Po daljšem mrtvilu v notranji politiki naše države čaka na pričetku jeseni vlado in parlament kopica vprašanj, ki jih bo treba reševati s stvarnim delom. Državni proračun za prihodnje leto, obljubljeno starostno zavarovanje za kmete in druge samostojne poklice, nova ureditev carinskih tarif, kmetijski zakon in razna druga gospodarsko in socialno pomembna vprašanja bodo zahtevala od vseh pristojnih činiteljev mnogo resnih naporov, če naj bo vsaj del teh vprašanj v doglednem času rešen v korist in zadovoljstvo pretežne večine prebivalstva.

Očitno je imel to pred očmi vicekancler dr. Pittermann, ko je pred nekaj dnevi na okrajni konferenci socialistične stranke v Welsu poudaril, da je politična in gospodarska vprašanja v Avstriji mogoče reševati le na podlagi sporazumnega dela. V tej zvezi je zavrnil tiste vodilne kroge v ljudski stranki, ki so po prezidentskih volitvah skušali motiti sodelovanje obeh vladnih strank s težnjo po večjem vplivu v vodstvu države, kot jim pritiče na temelju koalicijskega dogovora in skupne vladne deklaracije po zadnjih državno-

zborskih volitvah. Oba vladna partnerja — je dejal vicekancler — sta enakopravna in brez ogrožanja vladne koalicije nobeden ne more in ne sme drug drugemu vsiljevati svoje volje. Glede očitkov s strani ljudske stranke, da socialisti po prezidentskih volitvah blokirajo delo vlade, pa je dr. Pittermann poudaril, da je nesmiselno govoriti o blokadi, če se socialistična stranka ne namerava podrežati enostranskim zahtevam OeVP, kot je to primer v vprašanju OeVP-jevskega osnutka kmetijskega zakona in zahtev ljudske stranke po izrednem zvišanju carinskih postavk za kmetijske pridelke.

Med drugimi konkretnimi vprašanji je vicekancler podčrtal potrebo po uvedbi 13. otroške doklade in po enakomernem zvišanju otroške doklade za vse otroke. Ko je poudaril, da podpirajo socialisti posebno socialno šibke plasti prebivalstva, je omenil zlasti tiste upokojece, ki še čakajo na zadnjo etapo izenačenja starostne rente ter razne skupine prebivalstva, ki izražajo težnje po popravni škodi, ki so jo utrpeli v zvezi z vojnimi dogodki.

Spet nota o Nemčiji

Pred dobrim tednom so bila prekinjena pogajanja med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo, pri katerih so reševali predvsem vprašanja trgovine in konzularnih odnosov. Do prekinitve je prišlo vsled nesoglasij v vprašanju repatriacije Nemcev, ki še živijo v Sovjetski zvezi, ker je predstavnik nemške delegacije predlagal, da bi razgovore nadaljevali šele potem, ko bi s sovjetske strani spremenili svoje stališče do tega problema.

Le nekaj dni zatem, ko sta se razšli delegaciji v Moskvi, pa je izročil sovjetski zunanji minister Gromiko zahodnonemškemu veleposlaniku Haasu odgovor sovjetske vlade na spomenico zahodnonemške vlade, v kateri je le-ta meseca maja povedala svoje stališče do vprašanja združitve Nemčije.

V zadnji sovjetski noti so v glavnem povedana že znana stališča, ki izzvenijo v to, da so na razkovanosti Nemčije v prvi vrsti krive zahodne velesile ter tudi zahodnonemška vlada sama, katere politika je sploh postala ena izmed glavnih ovir na poti evropske kolektivne varnosti in razorožitve. Glede zopetne združitve

obeh nemških dežel pa zastopa sovjetska vlada slej ko prej mnenje, da o tem vprašanju more odločati le nemški narod sam.

Tudi v odmevih na zadnjo sovjetsko noto ni najti nobenih novih gledišč. Adenauer in njegovi pristaši zavračajo sovjetski odgovor z demagoško frazo, da pomeni le podporo socialnim demokratom za nedeljske volitve, SPD-predsednik Olenhauer pa meni, da je nota odgovor na vladne iluzije o politiki sile v okviru Atlantskega pakta.

Sedem milijard za nemško oborožitev

Zahodnonemška oborožitev, o kateri Nemci sami niso preveč navdušeni, je silo draga zadeva. Skupni stroški zahodnonemške vojske za orožje in opremo znašajo okrog sedem milijard mark (približno 42 milijard šilingov).

Čprav je nemška tehnika in industrija močno razvita, naročajo večji del opreme za vojsko v tujini, ker so strokovnjaki mnenja, da bo stvar na ta način cenejša. Največ naročil je dobila Turčija, sledijo ji pa Kanada, Francija, Švedska, ZDA in druge dežele.

Na svetu obratuje nad 100 milijonov avtomobilov

Iz poročila, ki ga je objavila ameriška strokovna revija »The American Automobile«, je bilo začetkom letošnjega leta v vseh deželah sveta v prometu 102,828.000 avtomobilov. Največ je bilo osebnih avtomobilov in sicer kar 78,815.000. Tem sledijo tovorni avtomobili ter avtobusi s 23,961.000 in različna druga vozila za prevoz, ki jih cenijo na 52.000. Največ avtomobilov so našli v ZDA, in sicer 62,9 % celotnega svetovnega števila. Zapadna Evropa je udeležena z 18,8 odstotka, So-

vjetska zveza pa razpolaga s tremi odstotki vozil celotnega svetovnega stanja. Od leta 1939, ko je bilo na svetu 44 milijonov avtomobilov, pa do letos je znašal letni prirastek približno pet odstotkov. Ako bo znašal letni prirastek tudi še naprej 5 %, bo leta 1979 na svetu že 200 milijonov avtomobilov.

Število motornih koles in rolerjev ceni omenjena strokovna revija na okoli 15,5 milijona komadov, število kmetijskih vlačilnih strojev (traktorjev in drugih) pa ceni na kakih 9,2 milijona komadov.

Tablete za večjo prirejo

V Angliji in Ameriki so napravili številne poskuse, da bi pospešili prirast mladih volov (juncev); začeli so jim cepiti ženske spolne hormone. Takšne hormone zdaj pridobivajo že tovarniško in so na prodaj v obliki tablet. Pri nas poznamo hormone tablete, ki jih uporabljamo za

perutnino, za »cepljenje« petelinčkov, da zredimo kapune. V Angliji pa so začeli hormone tablete vcepljati volom. Živali so hitro priraščale in so bolj izkoriščale krmo. Niso pa bili popolnoma zadovoljni s kakovostjo mesa cepljenih živali. Poskuse še nadaljujejo.

Velika železniška katastrofa na Jamajki

Pred nedavnim se je v Dendalu na Jamajki pripetila velika železniška nesreča, ko je iztiril vlak. Doslej so ugotovili kot žrtve te nesreče 205 mrtvih in 400 ranjenih potnikov. Nesreča je nastala na ta način, da se je pri vlaku odklopila najprej prva izmed obeh Diesellovih lokomotiv, nato pa še druga. Devet vagonov je iztirilo. Dva vagona sta strmoglavila preko

železniškega nasipa in sta se popolnoma razbila. Pri nesreči gre za poseben vlak, s katerim se je vračalo 1500 katoliških romarjev s severne obale v Kingiton.

Doslej največja železniška katastrofa je bila marca 1944 pri Salernu v Italiji. Vlak je obtičal v nekem predoru in se je pri tem zadušilo 521 potnikov.

Zahvala

Ob nenadni izgubi našega dragega moža in ljubljenega očeta

Toma Kunčiča

p. d. Spodnjega Krofa v Spodnji Kneži

nam ni mogoče, da se vsakemu posebej zahvalimo za tolikšno iskreno sočustvovanje v naši neizrekljivi boli. Tem potom se srčno zahvaljujemo vsem darovalcem vencev ter cvetja iz sosesčine in posebej Zvezi slovenskih zadrug, Južnokoroški gospodarski zadrugi, zadrugama žagama v Drevljah in Železni Kapli, Hranilnici in posojilnici v Velikovcu in Vovbrah, Zvezi slovenskih organizacij, funkcionarjem raifeiznovke v Grebinju, Deželni zvezi kmetijskih zadrug, nameščencem Zveze slovenskih zadrug, Zavarovalnici National, dr. Petku, dr. Mirtu Zwitteru in tesarskemu mojstru Magnetu ter drugim. Zahvaljujemo se za ustmene in pismene izraze sožalja ter vsem žalnim gostom, ki so v tako častnem številu spremili dragega pokojnika k zadnjemu počitku. Zahvaljujemo se g. župniku Kasslu za pogrebne obrede in domačemu g. župniku Thurnerju za tolažilne besede ter za poslovilna govora poslevočemu podpredsedniku Zveze slovenskih zadrug dr. Mirtu Zwitteru in grebinskemu županu Kauru, kakor tudi domačim pevcem za ganljive žalostinke.

Spodnja Kneža, dne 5. septembra 1957.

Družina Kunčič

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami Magerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 14. september:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Mesto in podeželje, časovna slika — 17.10 Odlični izbor — 18.10 Za dobro voljo ob koncu tedna — 18.45 Nove kompozicije za godbo na pihala — 20.16 Operete — 21.00 Staroavstrijski slikovni lok.

Nedelja, 15. september:

6.10 Vesele melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Melodije, ki nikdar ne izzvenijo — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Nogometna tekma Avstrija — Jugoslavija — 17.45 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Nedeljska športna poročila — 21.10 Življenje polno glasbe.

Ponedeljek, 16. september:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Domače pesmi (slov.) — 15.30 Glasba za zaljubljene mlade ljudi — 16.00 Brali smo za vas — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Popoldanski koncert — 18.45 Kaj je pokazal gospodarski račun rastlinske proizvodnje (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljek zvečer.

Torek, 17. september:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Zaščitna me-

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz.

Sobota, 14. september:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Lepe pesmi — znani napevi — 9.00 Utrinki iz literature — 10.10 Zabavna matineja — 11.00 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Slavniki pevci in virtuozji vam pojo in igrajo — 14.35 Voščila — 16.00 Glasbene uganke — 18.45 Okno v svet — 20.00 Veseli večer — 21.00 Za razvedrilo.

Nedelja, 15. september:

6.00 Veder nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Zabavni zvoki — 9.05 Slovenske narodne in umetne pesmi — 10.15 Kar radi poslušate — 12.00 Revija zabavnih melodij — 13.30 Za našo vas — 14.00 Voščila — 16.00 Meddržavna tekma Avstrija — Jugoslavija — 18.00 Glasbeni mozaik — 20.00 Malo od tu in malo od tam — 21.00 Športna nedelja.

Ponedeljek, 16. september:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Jutranji divertimento — 9.00 Utrinki iz literature — 10.10 Odlomki iz oper — 11.35 Z narodnimi instrumentalnimi ansambli — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.35 Znani pevci, znane melodije — 13.15 Zabavni koncert — 14.35 Voščila — 15.40 Jugoslovanske pesmi in plesi — 16.00 V svetlu opernih melodij — 18.00 Kulturni pregled — 18.15 Poje Slovenski oktet — 20.00 S festivala.

Torek, 17. september:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Slovenske narodne — 10.10 Zabavne melodije — 11.00 Za dom in družino — 12.00 Slovenske narodne — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Od arije do arije — 14.20 Radijski leksikon — 14.35 Voščila — 18.00 Športni tednik — 20.00 Starejše slovenske zborovske skladbe.

Sreda, 18. september:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Pisana paleta — 9.30 30 minut za ljubitelje narodnih pesmi — 10.10 Od popevke do popevke — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Narodne iz južnih republik Jugoslavije — 14.35 Voščila — 15.40 Dve veseli zgodbi — 16.00 Koncert po željah — 20.30 Strauss: „Kavalir z rožo“, II. dej.

Četrtek, 19. september:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Naši amaterski zbori pojejo — 9.25 Za staro in mlado — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.15 Pesmi za naše male — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pester spored opernih melodij — 14.35 Voščila — 16.00 Z našimi solisti in skladatelji — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 20. september:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 Pesmi in plesi raznih narodov — 10.10 Dopoldanski operni spored — 11.00 V zabavnem ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Za vsakogar nekaj — 14.35 Voščila — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Variacije na veselo temo Adama Hillerja — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.